

D. M. Inod. O. 1491

1491

FRESKÓKÉPEK.

IRTA

BERNÁT GÁSPÁR.

III. KÖTET.

PESTEN,
NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL.
1851.

RESEKOKTAL

1871

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

1871

1871
MAGYAR AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
BUDAPEST

866 624

M. Irod. O. 1491

TARTALOM:

	<i>Lap.</i>
Falusi tréfák	1
Házasságok a divatvilágból	66
Egy éj a tatrai barlangban	85

TARTALOM:

1	Közel 1868
68	Magyarok a divanyházban
88	Köz és a társaságban

FALUSI TRÉFÁK.

I.

Az Éjféli család.

Sorsom multévi nemtője oly váratlan szerencsében részesite, hogy nyáron a fővárosban, egy földi angyal által viszont szerettetém; . . . a telet pedig legkevesb barátomnál falun tölthettem.

Erkölcsei világunk lottójátékában óriási egypár nyeméremény.

Az évszakok örömhelyeit fölcseréltem ugyan; hanem jelenleg a haza- és jellemcserék divatba jövéen, magam is beláttam, hogy gyakran nem oda megy az ember a merre akar . . . hanem a hova vitetik.

Századunk nemzedéke, gazdaszáti és merkantil téreken keservesen tapasztalható, hogy európai szelid égövek alatt, bizonyos idő óta az évszakok szerepeket cserélgetnek.

Polgári életben is mily kevés halandó találhatja el valódi rendeltetését.

Például: nem egyikét ügyetlen versgyárnok kinozza sirjáig az önalkotta halhatlanság bitang paripáját . . . kikköböl pedig mily alkalmas kefekötök válhattak volna.

Sokkal tartozom a sorsnak, hogy polgári élet-körömet — melyet öntudattal betölthetek — bölcsen kimutatá.

Képviselő vagyok, voltam és leszek.

Képviselem pedig nemzetem törhetlen jellemének azon kényes oldalát, mely negatív munkálatban nyilatkozik.

Ily kényes pályatéren sokat szenved az ember, míg az ugynevezett világ előtt tisztába jő. Magam se voltam kivétel.

Nehogy azonban a félreértés, rágalom és balítélet súlya alatt kedély s lelküetem végkép alározkadozzon, segédemül két szellemi adjunct rendelteték: „szerelem és barátság.“

Drága cikkek . . . de nem bolti tekintetben, mert ha valódiak, pénzért sem vehetők, sem eladók.

Benső fényben ragyognak, miért is külpompák közt, vagy hamisak, vagy nem találhatók.

Az igazság istene többnyire kunyhókba rendelé őket, biztos támaszul a gyakran csüggeteg szegénységhez.

* * *

Anyagi helyzetem szűkkeblű földi szelleme! . . . sokáig imádtalak . . . nem annyira önzésből, mint egy általam mélyen tisztelt árva, üldözött család bánatinak enyhítése végett.

Hasztalan bálványoztam arany borjúidat.

Borjút ugyan köröttem bőven láték . . . de az aranynak se hire, se hamva.

A mi kevés reálitásom van, azt részint keblemben, főleg Kaliforniában tartogatom.

Üres erszények megváltója! . . . praetendens vi-

lágkirály! . . . hideg teste a meleg uzsorának! . . . oh
 álnok financia! ha akkor, midőn epedve hivogatálak
 nem jövől . . . maradj magadnak; többé nem kérlek;
 panaszkodni ellened soha, soha nem fogok; sőt ezentul
 nem is szükségellek, mert omlatag igérvényid romain
 épüle boldogságom tündér csarnoka, melynek virágos
 kertjét örök ifjává öntözgeti:

A szerelem és barátság.

* * *

Minthogy pedig a szerelem és barátság egymást
 hiven szerető oly pár madárka, melynek élete, öröme,
 istene: a szabadság . . . mely korlátokat nem tűr . . .
 együtt röpkedi át a világot, hol mint sas . . . hol mint
 veréb . . . lássunk belőle néhány példányt.

Az áloé száz évben egyszer virit.

A hajnalka minden tavaszi reggelen el- és kivi-
 rágzik.

* * *

Legközelebb mult télen a ki sokat utazgatott és
 soha nem panaszkodék: koszorút érdemel; ha bár oly
 védeszközök ölelgették volna is, mint például: kitartás;
 jó bunda; röpkülő lovak és keskeny fogatközök.

Az általam forrón tisztelt utazási fris és szabad
 léget akkoron távolról imádkhatám.

Imádkhatám pedig egy nemzeti érzelmű magyar
 háznép vendégszives köréből, hova szerencsés csillag-
 zatom vezete.

* * *

Januári napnyugot.

Vastag sötétség . . . melyet varrni se kell, csak
 felölteni mint fekete frakkot.

Iszonyu fergeg.

Azt hinné az ember, hogy havaz; pedig gyárakból megszökött angoltük szárnyalnak összevissza a mérges tüdejü homálylatban.

Hegyes tenortorokból üvölt az orkán, mintha minden dudát, sípot és furulyát kievett és ivott volna a schweiczi völgyekből.

Folyvást dulong a böszült fergeteg . . . itt tükör-simára söpörve a tar földet, amott fagyos hófuvatagot csapkodva, szélvészirány-ellenes tárgyakhoz.

Hóbérczekké meredt szikrafény hajnallik a sötét estébe, s vidékről vidékre fáradt homályzat röpül az orkán zugó szárnyain.

Sirdalokat énekel a szélvész halott természet fölé, távolabb távolabb üldözve a szunyatag tenyész erök föltámadását.

* * *

Vidáman csattogó kandallóban viszhangot dudol a fergeteg szilaj éneke.

Száraz cserhasábok fölött kékvörös lángok lobognak, hullámjátékot enyelgve szabad röpteik örömein.

Csillag alaku parázsdarabkák pattognak a nyelvelő lángfolyamból, megmegcsörrenve a szikrarohamot gátló ércz hálózaton.

Garçonszerűn rendezett termecskében bággyadt fényugarak futkosnak, . . . a lángok lomha vagy vidor játéka szerint nyájasan ragyogva, . . . vagy rezgő árnyakká alélva a terem butorzatán.

A kandalló bájos világa fénykoszorút von nemzetünk néhány nagyférfiának arczképe fölé, kik béke és esatatéreken, mint hű polgárok éltenek és haltanak.

A föl-fölpattogó tűzragyogvány néhány élő alakot is láttat, s halvány biborrá szinezi méla arczaikat.

Csevegő márványkamin közelében, kék bársony balzac kényelmesít egy sugár női termetet.

Félig ülő, félig fekvő helyzetében hasonlít a tengeri fürdő kéjei után nyugovó Venushoz.

Arcza halvány s átlátszó, mint deléjes jósnőké.

Éjhajzatának sima tükörén el-elhaló lángárnyacs-kák enyelgenek.

Gömbölyeg vállán finom érszövetet kékellik; . . . teintjének fénylő fehére a tündér tavak hajaira emlékeztet; . . . s nyugalmasan piheg domboru kebelkéje.

Rózsaajkai körül bájos mosoly pajzánkodik, mely barna szemeknek epedő sugárral szövetkezve, ölére hajló férjének aranszöke hajfürtein tévedez.

* * *

E kedves pár mellett otthonossága kényelmes érzetével, piros szattyán fauteuilben izletesen öltözött ifju nyulong. Kellemes arczszínezetét fényelő pirra gyújtják a közel kamin lángjai; . . . nedvelő vérajkai között papir szivar füstölög; . . . sötét nagy szemeknek szenvedélyes tüzével pedig a kaminlángok közé mélyed, mint deledő afrikai sas forró napsugarakba.

* * *

A termecske északi oldalán lévő rugékony kereveten ó-rómailag szép férfi heverész; . . . a vidék őt Don Juánnak czimezi; . . . egyébiránt nagy magyar, és lelkes hazafi.

Jazmin csibukjából, Pazotta balzsamos tutum illatoz, . . . violaszin gyűrűzettel testvérülve a terem regegyes homálylatával.

Kihívó tekintettel mereng a vele átellenes dicső arczképeken, . . . s olykor olykor legbensőbb emlékservicek között föl-fölsohajt.

* * *

A busan merengő lelkésszel szemközt fekete valamit sötétlik.

Az oldalvást eső kamin világa csak néha néha vetvén fölé egy-két beteg fényugárt, ilyenkor sajátságos alakja félárnyékból előbukkan.

Négyszög alaku szőnyegzófán, egybefont karokkal s keresztbe kulcsolt lábakkal feszeng az említett mozgó sötétség.

Tán imádkozó arab?

Vagy ura parancsát leső néger?

Egyik sem, . . . hanem a legfidelisebb házi barátok egyike, . . . hajdan hét szilvafás táblabirói utód, jelenleg pedig bukott magyar nemes, . . . ki délig nyugatot ölel, . . . délután keletet imád.

Élénk kedélyzet és fantáziára domborult homlokáról hátrasimitott sötét hajzat fényellik; . . . határozatlan metszetű szemeiben törhetlen kedély örtüze lobog; . . . ajkai körül azonban két ellenvonal mutatkozik, . . . ábrándos és vidor hangulat gyöngéd vonalai.

Spanyol vágaçu arczélét tömött, majdnem kékbarna szakál öleli; . . . öltözéke sötét s választékos.

Nyugtalan, izegmozog, . . . mintha szökött eszme után akarna futkorászni.

Az öt tagu kis társaság hallgatag.

Mindenki saját magával, . . . kedvencz eszméivel, szeretett tárgyaival foglalkozik.

Mély csend honol a termecskében.

Ábrándok közt kéjeleg a kis társaság.

Az emberi természetnek e finom költészete, érzélgős szerelmeseknél, . . . regényes alkonyok idején,

s őszi kandallózat körül szokott leginkább lelket, kedélyt varázs-ihlettel átölelni.

— Gusztikám, mintha künn zaj volna, . . . halld csak, . . . kapu nyikorog, . . . lovak dobognak . . . — szól a halvány hölgy, finom kezecskéjével férje hajfürtjeit simogatva.

— Semmit se hallok kedveském — felel a kérdezett, feje baloldalával neje ölére simulva.

— Hát ön kapitány nem vesz észre valamit?

— Semmit sem grófné! — válaszol Trütü admirál, nyakszirten harapva egy lapos termetű la Flor de Figaro szivart.

— Ugyan miként jön nagysád oly ötletre, hogy most valaki utazni mer, — jegyzé meg Élcsi a szőnyegdivánról, — hisz ily kurucz időben még az ifju jeges medvék is fütött kályhákban soirézzgatnak! —

A végszótagot be sem fejezheté Élcsi; . . . nyilik az ajtó, . . . s egész karaván omlik be rajta, különféle hidegővő szerszámokkal fölpáncélozva, s hozva magukkal annyi hideget, hogy fele is elég lett volna három héti jéginvestitióul a főváros kioszkjába.

A kényelmes heverénczek helyeikről fölugrálnak; . . . a szép házi asszony hol egyik hol másik érkezettre tekintget; . . . hanem a szobai félhomályban, s a fülekig ágaskodó bundázat miatt nem leheté kivenni: vajjon soló bundák jöttek-e vizitre, . . . vagy pedig zuzmarázos tölgyerdő rohant be melegedni?

— Hát nem ismersz édeskedves Jozefinem? — szól igen igen finom dalhangon egy női alak, alig pihegve a reá zsufolt pehely málhától.

— Te vagy jó Marim? — felel Pepi grófnő, . . . s a két nővér bensőleg összeölelkezék.

— Mariskó! . . . szeretett Mariskóm te is itt?! — szól Pepi grófné, szenvedélyesen öelve csókolva egy deli hölgyet, kit talpig medve póverbe bilincselte férje, téli öltönyei közül, tökéletes libánusi czédruhá pongyolita.

Gusztáv — az aranszöke házi gazda — e tündér jelenetre megrezzen.

Trütü kapitány nyakkendőjét igazgatja.

Élcezi költő bajuszkáját pödörgeti.

Don Juán Jóska pedig hivatala korláti közt távolból ágaskodik.

— Növérem báró Éjféliné . . . veje s leánya! — szól a grófné, házi barátihoz; . . . s kölesönös bemutatás után, az ismerkedés előfüggönye felgördült.

A póverek, nagykendők, karmantyuk, vattás fejkötők, mokuskeztyük, muffok, prêmes lábbörtönök és több efféle csintalan dunnaspeciesek illető helyeikről lehámoztatván, a hölgyek körül ölelik a gazdagon lánogoló kandallót; . . . a férfiak pedig pipa és szivarfegyvert ragadnak.

— Hanka te hol vagy? . . . jer ide, . . . még se jössz? . . . most mindjárt . . . jó hogy itt vagy; . . . menj ki frisen, kocsiban felejtém a félkeztyümet . . . megkeresd, mert kitekerem a nyakad, — rivalg Éjféli bárónő egy hét nyolcz éves gömbölyü leánykára, ki az uti hidegtől átkékvörösödve, kályha melletti zugban sütkörésszett.

— Az istenért édes Marim, ne bántsá azt a szegény gyermeket, — mond a grófnő a részvét szelid hangján.

— Hogy ne zaklatná a semmire valót, . . . tegnap is eltörte kedves khinai esészem fülét, melyet pedig

boldogult férjem . . (isten nyugtassa meg) ajándékozott még mátkás korunkban; — ha így nem bánik vele az ember, még a házból is kihuzza.

A kis Hanka egy rettentő pofáju posztószél lábtyűben előcsoszog.

— Mit parancsol nagysád?

— Ki kell menni a kesztyűért, . . alé, . . . különben . . .

Hanka szemeit dörzsölgeti; . . pityeregni kezd, . . szájacskája most hajsza, majd csáléra csavarog, mely t. i. szájacskája, hasonlít azon játékhoz, midőn gyermekek egy pár halvány piros tótbabot egymásra fektetnek.

— Most egyszer pardon, . . ugy-e édes mama, . . veté magát közbe a bájos Mariskó, helyre rángatván a kis muczkó öltönykójét, mely úgy össze volt gyürve, mintha két téli hónapig egerek lakták volna zsupszállásul.

A kis Hanka kövérded arczán még föl sem szikadtnak a könnymaradványok; . . azonban ő mosolyg; . . kezét csókol, . . és visszacsoszog a forró sutókába.

Eredeti magyar jellemmel párosulni szokott benső szivesség; . . kandalló általi nyájas hevület; . . izletes estebéd; . . s vért, ideget oly kedvesen ámitó, gyujtató theázás élvei után éji nyugalomra tér az átkedélyesült társaság.

Trütü kapitány, Élcezi költő, s az Éjféli család, szomszéd, s némileg kisértetszerű ó kastélyba szállásoltatván, a dámák (nyugvóra indulásuk alkalmával) lovagi vállalatokban részesülnek. Legelől óriás lábu öleszál legény töri a havat. Mikor valódi helyén van, Jozefin grófnő komornokja, és Palinak hivatik.

Éjfélinét — a még mindig keceses mamát — Trütü

kapitány vezeti; .. leánya, a szép Mariskó Don Juan Jóska biztos karjain lépdegél; ... Glückman hadnagy (az éber férjecske) a latere ellenörködik.

Utánuk, Janek inasbojtár ótalma alatt a kis Hanka apróztatja.

Almakerek fejecskéje roppant gyapju ketreczbe mumiázva; .. kövérke termetén mosó iberokból kurtirozott duzzatag otthonka; ... kezei fölött kopaszodó karmantyu nemzeti ürge hüvelyből; lábain oláh boeskor mintába öntött posztószél papucs.

Leghátul Élcsi költő, és mopsz von Stella (a szép Glückmannő kedvencz ebecskéje) sántikálgat. Élcsi költőt, városi egyetlen acquisitiója: az égető tyukszem-fájdalom marasztalja.

Mopsz de Stella pedig a vénség miatt nem haladhat.

A fergeteg folyvást dúl fül, dörög morog, ront bont, csörög csattog, mormol és üvöltöz.

Kényelem karjai közöl hallgatni, s gúnyolni efféle boszorkány tánczokat: vajmi jó izű száraz mulatság!

A hosszú, sivatag utazás fáradalmitól elbágyadt hölgyek mélységesen alusznak.

Glückmann sötétben szivarozik, .. és combinál.

Stella álmában hegyes fogacskáit csattogtatja, és kellemes piánóval szuszog.

A kis Hanka olykor discourálgat, .. néha dudol, .. többnyire hortyog.

Trütü még mindig gyertyázik, és Balzac la femme supérieure-jéből olvasgat.

Élcsi költő szerelmes népdalt componál. Don Juan Jóska szinte nem alhatik, .. ábrándoz, .. kerüli az álom;

mert szenvedélyes keble szilánkjait egy némely lángoló szemek emléksugárai gyujtogatják.

Egész éjen át oly pazarul hintegeté ezüstlő adományit Kamcsatkának hozzánk szökött fergetege, hogy reggelre a kálvinista torony réz kakasa is csak lóháton tudott kieviczkélni a szörnyüségés hófuvatagból.

*
*
*

A vendégszerető Jozefin grófnő, s kedélyes házi barátok körében kipihenvén fáradaimaikat Éjféliék, pár nap mulva készülöben voltak, viszonzlátandók félév óta elhagyott ösi birtokukat, . . a felejthetlen szülőföld hal-mait, völgyeit; . . az ártatlan gyermekkor eredeti bölcsőjét, mely a romlatlan kebelnek oly kedves oly her-vadatlan talizmánja.

Két fogat már ház elé is vágatott.

Viaszkvászon és börsátorral nyakig fejkötözött demokrata szekérbe négy apró, csikeleven lovak fogvák.

Szinük: seregélyszürke.

Nyugtalan vérállapotuk: bojár származatra mutat.

Sallangos szerszámaik: ó Magyarország sujtásgazdag dictio korát képviselik.

A modor, melyben egymáshoz gyeplüzték, alföldi szokásra, és római triumpháns lektikákra emlékeztet.

Stella von Mopsz, szokott helye biztosításául már szekérben nyöszörg; . . . szomszédjában a kis Hanka kuczorg, tetőtől talpig pokrócz-koporsóba temetve.

Másik fogat: fedetlen nájdicsán, előbörzetekkel s egy pár medve torkos pisztolyokkal.

Tizenhét markos hófehér lóaggastyánok instrángo-zvák elé.

Lomha szellemi minőségük; .. tulhizott puha test; ..

szamárfej; rézpitykés és nyusztkomutos hüvely, mely közé préselvék: galicziai vályu-iskolára figyeltet.

Conservatív tempóra dreszirozott csámpás haladásuk jutalmául: a félelmetes uti szivezetű Éjféliné ő nagysága kedvencei.

— Isten veletek kedvesim! . . . pá édes Jozefin! . . . adieu lieber Gusztáv! . . . s több efféle szómis-mással fejezik ki az illetők a magyar bucsuzatok bánatos érzelmét.

Éjféliné — a menyecskeszerü csinos mama — könyez, nem annyira mély érzetből, mint szokásilag, mert könyeinek gazdag forrása, jó és bal viszonyok között, sirhalmokon és menyegzőben, kedély és harag kitörésinél hűségesen megtanult harmatozni.

Az ifju Mariskó arczvonalaian csüggeteg kifejezés honol, mi őszinte jelleménél fogva azt sugja a műértők fülébe, hogy inkább szeretne maradni, mint távozni.

A zárkozott kedélyü Glückman derüs arczot ölt; . . . mindenki iránt előzékeny; . . . napát, nejét czirógatja; . . . mely váratlan lelki változat, bensője lexiconában tán oly valamit jelenthet: hogy othellói szerepe vég-scéna felé közelget.

Trütü kapitány, mint született gavallér, karjain kocsihoz kíséri a mamát.

Élezi költő az indulást sürgető férj kezét szorongatja.

Don Juan Jóska az anya s leány között testvéri-leg osztogatja sovár pillanatit.

Közel az indulási percz; . . . Glückman, mint udvarias férj biztos kocsisul a bakon; . . . a picziny lábak egyike már a kocsihágcsón, . . . midőn lóhátas ember nyargal az udvarba, . . . s a bárónénak levelet nyújt.

A báróné elhalványul, . . . könnyei megerednek, . . . kiejti kezéből a levelet, . . . s Trütü karjai közé hanyatlik.

Élcezi fölkapja a veszélyes levelet, s a töbség kívánatára következő sorokat olvas:

„Rózsamező, dec. 8. 1849.

Nagyságos báróné, kegyes jó asszonyom!

Nagyságod Lengyelországbóli szerencsés megérkeztének hire hozzánk is eljutván, — mindnyájan, kik nagysádat sokoldalú női erényeiért ismerni, tisztelni tanultuk, bensőleg örvendénk e rég ohajtott szerencsének; . . . én pedig mint nagysád uri házának öreg barátja, áldám a gondviselést, hogy önt ily veszélyes utakon, s időszakban megóttalmazni, s honába visszavezetni kegyeskedett.

Azonban mély fájdalommal kell azon nagyszerű csapást jelentenem, miszerint nagysád, kis hazája viszonzóláthatásának kellő örömeit jelenleg nem élvezheti, mert rózsamezei birtoka, épületei, s minden lehető jószág mellékletek birói zár alá vétettek, s elpecsételvék.

Nagysád sógora, az öreg Ferencz báró is egy szegény földmives viskójában tengődik.

Vérző szívvel írom e szomorú sorokat.

Méltó bánatában vigasztalja nagyságodat fájdalomk leghivebb orvosa, a mindenható isten; . . . bizzék kegyed a törvény és birák igazságában.

Azon örvendetes perczéért, melyben nagysádat kis hazája szent földén viszonzóláthatandja, buzgóan könyörg az igazság istenéhez hű tisztelője:

Acsarka Péter,
rózsamezei kath. lelkész.“

Mindnyájunkat levert e sujtó hir.

Egy család . . . s többnyire gyöngé hölgyekből álló család, idegen honban, nem kevés áldozattal rokonokat látogat; utazás és időszak viszontagsággal daczolva, megérkezik az imádott hazába; . . . látni, ölelni ohajtja szülőföldét, . . az elhagyott szent határt; s zárva-vák előtte a földi menny legboldogítóbb hajlékai, . . még pedig tél viz idején zárva-vák. . . Keblet rázó élet-drámai jelenet. Borzasztó játéka a kegytelen fatu-moknak.

* * *

Ösi fészketől oly váratlan, oly gyöngédtelen módon elriasztott Éjféliné, sokáig ingerlőn érezi sorsának ez idéttlen bántalmát, . . megszokott halmainak völgyeinek emlékére keservesen zokog; . . saját izlésileg rendezett birtokát, lakháza környékét, a gyönyörű magyar parkokat, sweiczerájt, angol kertet, kastélyát körül ölelő hársakat . . nem felejtheti.

* * *

A bájos Mariskó, szülőfölte után sohajtgat. Elrepült gyermekkorának örömhelyét, . . a nefelejtstermő völgyeket, . . kastélyuk hűs erkélyét, . . árva madárkát, . . s tavasztól késő őszig nyilongó gazdag rózsabokrait gyakran megkönyezi.

* * *

A boldog helyért, hol nejét először imádhata, Glückman hadnagyot is meg megcsapja egyikét szelet futóemlék.

Komolyan sajnálja a téres rotundát, hol megszó-kott czövekek között kényelmesen lovagolhata.

Leginkább bántja pedig a zárdai magánélet hiánya, mely unatkozott kedélyének egyedüli eleménye . . . s

s melyet csak honn, a részletileg átértett, megismert családi körben élvezhete.

Azonban idő bácsi mint minden földi but, bánatot, keservet, ugy az Éjféli család kellemetlen sorsát is enyhítgeti.

Idő bácsi generositásával kezét fog Jozefin grófnő vendégszerelme is, ki férjével együtt a bús család tövise ösvénye fölé a magyar szivesség kiürithetlen kosarából illatos virágokat hinteget.

II.

Lengyel jósnő, és magyar vőféj.

Napok kelnek, napok mulnak.

A csapodár hold gyakran tel, fogy; . . mosolyg és haragszik; . . piroslik és sáppadoz szerelmében.

Földön és csillagok között, most bölcsődaloknál, majd sirhalmokon kéjtel az elemek s emberiség szélye.

Az ingatag sors itt sólyom szárnyakon röpti véletlen áldásait; . . amott a szorgalmi veríték jutalmát bünös játéka önkerekéhez kötözgeti.

A farsang kiteríti tarka szőnyegét.

Beborítja vele kunyhók és paloták szinpadait, hogy varázs - szineitől elvakultan, bohókká testvéröljön az örömtelen emberiség, .. és szivárvány sátora alatt szegény és gazdag, tékozló és uzsorás, okos és kába, körölte bukfenchezzenek.

Közel s távol vidékeket vigalmi koszoru ölel.

Örömet és bánatát táncz és pohár mámorba vágyik a nyugtalan emberiség sülyeszteni.

Mindenki vigad; . . ez a létező; amaz a lehető ro-
vására.

Minden lak egy egy örömtanya; . . csak a rózsamezei néma kastély fölött sötétlik a vigalmi halál bús éjele.

Birtokjogában igaztalanul megtámadott Éjféliné mit sem gondolva nőisége korlátival; . . . feledve kényelmét, . . . s a téli utazás borzalmait; jár s kel, szóokol, költekezik, fölnyitandó a vakított igazság balszemét. . . . Fáradalma mit sem használ; . . . megsüketült irányában a törvény füle, . . s Thémis istennő szemei elhomályosultanak.

Veszélyek közt hajthatlanná edzett férfi sem adhatá éjeli nappali fáradalmának hivebb jeleit, mint a szegény, s honában is hazátlan bárónő; mind hiában, . . . a pokol diadala győzedelmeskedék, s a rózsamezei zárlat pecsétjén ördögök czimere villog.

— Igaza volt a leMBERGI varázsnőnek, midőn sorsom menetét kártyáival rendezgeté — szól a fáradt báróné, birákhozi utjából történt megérkeztekor, — a jövő titkait soha még ily hiven halandó el nem találta. Istenem, istenem mi lesz belőlem! . .

— Ne aggódjál kedves Marim, . . bizzál az igaz ügy győzelmében — vigasztalá nővére, az áldott Jozefin grófnő.

— Hogy is hívják azon nagy hirű kártyavető aszszonyságot? . . minap már emlité nagysád, . . hanem a czifra nevek nem igen akarnak nyeldeklömhöz ragadni — kérdezé a szögletből Dogmai Tamás kalvinista lelkész a bárónét.

— Madame Czaperl neve azon hires lengyel jósnőnek, ki balsorsom hajdani eseményit esoda hiven

előmbe rajzoló. . . Megjövendölé, hogy hazámba tén-
temkor eddig még nem ismert csapás fogja érni sze-
gény fejemet, mely fatumnak családom is részese le-
end. „Ha a sors ez utolsó haragkitörését bevégezte,
azontul sirjáig, nyugalmas házi életnek örvendhet méltó-
ságod.”

A tisztos jósnő e szavakkal zárta be magasztos
ihlettségü profecziáját.

— Hogy néz ki azon kérdéses kártyaművésznő?
s hol lakik? . . . tán magam is megkísértem, ha isten
egy kis szabad időt enged — kérte Don Juán Jóska a
szép mamát, nem felejtván kérdeztében egy csomó igen
igen jelentékeny szemsugárt lövelni a szép mama szebb
leányára.

— Madame Czaperl, egyike azon érdekes nők-
nek, kiket elég egyszer látnunk, hogy soha többé ne
feledjük.

Éveivel matrónai időszak küszöbén áll.

Termete középszerű, idomzatos.

Profilban oly sugár hátvonalmat képez, hogy haj-
lott korúnak épen nem tekinthető.

Magatartása, s járkelése méltóságteljes.

Arcza ovál, majdnem hosszudak alakuvá hegye-
sedő.

Mandula vágatu szemei sötétkékek, . . s nedvelő
fényben uszók, mint napkelte előtt a harmatos vadnefe-
lejts. Közéletben ábrándos kifejezésűek, hanem jóslatinál
villámokat szórnak, melyek ihletgazdag mondatait hitünk
bensőjébe átégetik.

Arcszinezete ragyogó halvány s átlátszó, mint
nyári estendeken a hullámozó légfátyol.

Beszéde édesden ömleng, — mint a legtisztább

hegyi csermely játékos habocskaí; .. lelkesedése fokozatos, mint öntudatos szónoké.

Ilyenkor gyöngéd pir áradoz halvány arczatán, hasonló a homálylani indult északi fényhez; .. balszeme körül bokros érvirágok terjengenek; .. s átmagasztalt lényegén fensőbb szellem látszik uralgni.

Lenszöke hajzata közt egy két ősz szál fényellik; .. és jóslatkor sűrűn redőzött homloka szélén, borsónyi csontcsucor domborul, mi a Phrenologia (kaponyatan) szerint mély belátási és álommagyarázó tehetséget jelent.

Háztartása, életmódja egyszerű, mint a hajdani patriarkáké; ... izletesen rendezett, tükör tisztán ékített lakbelseje hollandi szokásra emlékeztet.

A világ legtávolabb részeiből látogattatik; .. s a nem ritkán gazdag női viziták által napjai biztosítvák.

Szóval, Madame Czaperl oly büvös bájos jóspéldány, kihez a magnetikai (delejes) rokonszenvek törvényei szerint, minden vele viszonyos organismus bensőleg és ösztönszerűn ragaszkodik.

Lakik: Lembergben, St. Jur utczaí fehér kéznél.

— Megyek, .. repülök, .. holnap már utban vagyok! — mond a poeticus kedélyű Élcei, — annyira fölingerelt nagysád, hogy ezen tulvilágilag alkotott kártyaköltésznővel meg kell ismerkednem.

— Ugyan Zsiga komám, neki adnád magad azon küzdelmes utnak? — jegyzé meg Trütü kapitány — te ki kényelmimádóbb vagy a szőnyegen élőhaló persa kádinál; .. és örökvidám mintha éjjel nappal ifju özikék ugrándoznának kedélyed sétatérein.

— Neki vágnék biz én pajtás a Czaperl néni utjának, ha oly dühösen őriznék is a lángot faló sárká-

nyok, mint hajdan az arany gypajut — felelt határozot-
tan Élcsi költő.

— Sugja meg nekem édes Élczim, hogy mit kér-
dezne azon híres Madametól? — selypité a bájos Glück-
manné oly igézö dalhangon, hogy kitelt volna belőle
két melódia egy újabb Alvajáró operához.

— Három titkot szeretnék tőle megtudni — fe-
lelt Élcsi, . . . gyöngéden áthajolva a kandi tündér csi-
gafülecskéjéhez. —

Először: Hazám jövődjét.

Másodszor: Leszek-e még valaha szegényebb,
mint most vagyok?

Harmadszor: Mikép és hol nyerhetném meg sze-
relmi ideálom földi másolatát?

— Ha megyünk . . . együtt menjünk — szóla
Don Juán Jóska, Glückmanné keblét átnyilazva egy
mellékpillanattal, — én is szeretnék sorsom felől tudni
valamit.

— Szabad volna azon valamit eltalálni? — jegyzé
meg szokott őszinteséggel Jozefin grófnő, . . a felül-
mulhatlan kedvességü háziasszony.

— Felhatalmazom nagyságod . . .

Az igénytelen plenipotentiali évődés félbeszakadt,
mert az udvaron Czankó vizsla, a kis Pincsi, két vad-
agár és néhány vizitkártyátlan szomszédkomondor, oly
rettentő tónusból gyakorlák ékesszólásukat, hogy Bá-
bel tornya építésekor is aligha uralkodék hozzá fogható
hangzavar.

— Vendég! . . hál' istennek, vendég! . . tapsola
előörömeiben a szives háziasszony.

— Istenem, ha rózsamezei kedvező tudósítás ér-
kezett volna! — sohajta Éjféliné édesbúsan.

— Vajjon nem Gárdai Gyurka jött-e Nagyfaluból agarászni? — fejezé be a háziur — minap azt ígérte, hogy vagy három vén nyul után Lorettemmel Becsületén versenyezni fog.

— Harmincz éves ősz lován, . . . az öreg Becsületen, . . . azon a száraz kampón? . . . ha ha ha! . . . jobb volna bizony, ha valamelyik vásáron eladná, mint kész béres csizmát, ötletezé Élcsi, . . . s reája egy izmos falat hahota következék.

Senki se találta el a vendég czimzetét, . . . mert iszonyu tágassággal megnyilik a terem torkolatja, . . . s belóditja rajta magát egy pár deli süheder, azon ép, szilárd külsejü, egészséges eszü fajból, mely a magyar alföldnek oly jelentékeny, oly páratlan eredetisége.

Egyike az ajtónál marad, . . . másik komoly tactussal kettőt lép, . . . és megállapodik.

Magas, karcsu legény.

Arcza kerekebb a pogácsa almánál, és fénylik, mint a piros szattyán.

Nemzeti pomádba fűrösztött göndör haja, természetes csigafodrokban omlik széles vállaira.

Barna szemeiből férfias erő és bátorság kimélt tüze szikrázik.

Feltermetét haragosrőt szegélyzetü buzavirágszin dolmányka sugár alakuvá emeli; . . . domboru mellén és kupecz kalapján csinált virágfüzér; . . . nyulánk dereka körül zöld Marcsi, Palatinszki s Gyerehaza kendők lobognak.

Balkezében tarkabarka bot csörög-csattog, melyen kiáltó színü keskeny szalag kigyószik. Közbe-közbe pásztáinkint, piros paprika, aranyfüstös dió, pattogatott kukoricza, s más cziczomák függenek.

Az ős magyar népélet ezen eredeti példánya jelenleg még vőfőjnek nevezetik.

Egyenesen áll, mint a peczek; . . majd izomdustryakát kevésbé előre szegi, . . később derekán egyet rázint, s ekként szónokol:

„Mi végre kívántam megkeresni ezen uri házat? nem egyébért, hanem azért, mivel az én nagy jó uram, ugymint Pál Estván uram ő kigyelme, fiának, ugymint: Pál Péter uramnak lakodalmára általunk ezennel tiszta szívvel, szeretettel meghivja e ház gazdáját, minden hozzátartozókkal egyetemben. Elsőben is az esküvésit hitnek istenházában leendő meghalgatására; osztán pedig egykét tál ételnek, s néhány pohár bornak elköltésére szívesen elvárja mind kigyelmeteket.“

Bevégezvén sujtásos mondókáját a szónok, . . izzadt arczát egy Sobri-kendővel végig törli; . . helyreigazodik, és czimborája — a kis vőfőj mellé áll.

— Meg is köszönjük Pál István uram ő kigyelmének szíves hívását, ha isten is úgy akarja, háznépessül elmegyünk — felelt a házi gazda, egy butella bort nyomván a mindig szomjas vőfőj markába.

— Ott leszünk, . . minden bizonynyal ott leszünk! — mondá a fiatal kedélyü grófnő.

— Ugy-e édes jó mama, mi sem maradunk el — esdekle a szép Mariskó.

— Talán, . . ha lehet gyermekem — felelt a mama, mi nála azt jelenté, hogy „nem lehet.“

Glückmann egy egész csókbokrot czuppantott a szép esdeklő márvány homlokára, mi az ő akarati szótárában „nem“et jelente.

III.

Téli agarászat.

— Addig mig a dáridó ideje beállna, nem lenne tán idétlen tréfa egy sort szánoznunk, . . . mit vélték urak, hölgyek? — indítványozá a házi gazda.

— Helyes! . . . bravo! . . . megyünk — felelék jó kedvvel az illetők, . . . s mindenki hidegóvó öltönyt-szerekről gondoskodék.

— Jön-e valaki velem lovagolni? — szóla barátihoz a házi ur, nehány Upman Regaliát nyomkodva szivartárczájába.

Senki se felel.

— No hát nem jöttök kommodus fráterek, . . . majd kilovaglok én magam is.

— Hát én mit vétettem? — szóla Gárdai György, ki ép akkor toppant a szobába, . . . tulipiros nyakbajadérja és a nagy hideg miatt úgy nézve ki: mint valami garabonczás szélfelhő.

— Van szerencsém nagyságtokat üdvözleni — kiálta Gyuri ajtón át a szénsétához készülgető hölgyekhez.

— Hozta isten kedves szomszéd, . . . ugyan elhagyott bennünket! . . . hogy s mint van neje, az én jó Irmám? . . . hát a kis szöke angyal mit csinál? — ostromlá Jozefin grófnő szives kérdésivel Gyurka lovagot.

— Én csak vagyok a hogy vagyok szép grófnő, hanem szegény feleségem harmadnapos lázban kinlódik; . . . a kis angyal pedig erősen köhicsél; . . . különben áthoztam volna őket, mert nagysádat gyakran és szeretettel emlegetik.

— Reményilem Bénua pajtás, hogy mint vendég-tisztelő gavallér, rangom szerinti paripát rendelsz alám a mai lovagláshoz, — folytatá az előbbi, kedélyesen legyintgetvén a házi gazda vállait.

— Ha tán a Robin Hoodot parancsolnád édes Gyurim, szívesen . . .

— Azt a veszett állatot, kinek nagyapja Angliában három stallmeistert elevenen megevett, . . . maga pedig lovászkodni készül sorra öldökleni; . . . köszönöm szépen az ily tractát! . . . méned gyönyörű példány ugyan, messze vidéken nem tudom párját, . . . deszka salonjában, és vezetéken becsülöm, sőt bámulom is, . . . de rajta csillagot rugdosni ugyan nem fogok. Tudod pajtás, ha két három nyakam volna, úgy csak rá pattannék biz én; . . . de mikor mai világban gyalog is alig bír az ember egyet megtartani! das ist alia cosa . . .

— Nagyságos uram! szánok, paripák előálltak — jelenté egy fölgyürközött lovászapród.

Jozefin grófnőt és Trütü kapitányt, városilag ékített faeton alaku vasszán fogadja kényelmes keblébe. Hátsó ülésén Jaksi komornok lovagol.

Hosszu lábai a havat söprik.

Balkézzel a szánról alányuló bőrfogantyúra kapaszkodik; jobbjában ónnyelű szironyostort pattogat.

Velük egy pár aranyfej félvér angol csikó repül, kormányoztatva tányérforgós kalapu komoly egyéniség által, kinek termetét fülig medveprém erdő ölelgeti.

* * *

Nyomban utánuk Don Juan Jóska két betyár ivadéku honi lovászkát zaklat. Mellette Glückman feszeng a rémitő szük ülésben.

Hátuk mögött a szép Mariskó, .. férj s anyai szeretetből jegestengeri utra köpenyesítve.

Angyal fejecskéjét rózsaaatlac szegélyü barna fejkötő védi, melynek védszárnyai közöl oly igézön tekintget, mint hajnalcsillag a biborzott láthatárról.

A pajzán menyecske baloldalánál Élcsi költő fészkelődik.

Rajta, zsidó országban acquirált szürke köpeny ohajtja a nyarat.

Tollhoz szokott fázékony ujjain hármás keztyü.

Kényes lábait duzzatag birkabőr hüvely óalmazza.

* * *

Hideg háritó javaslataival Don Juan Jóska gyakran hátra pislog.

Glückman hadnagy még gyakrabban.

Bénua Guszti kedvencz Lorettjén lovagol.

Harmadfü szögsárga csikó.

Piczin száraz feje; . . . zöld fényben uszó nagy szemei; . . . özlábak; . . , és öblöngve pirosuló czimpa belsői . . . nemes fajra mutat.

* * *

Gárdai Gyurka Cséger nevü almás szürkét finczoltat.

Hires szép állat. Lóismerök méltó kedvence. Ug-rató versenyekben bámulat és diadal tárgya.

* * *

A vegyes karaván után, egy pár lovászbajtár galloppiroz.

Andor a kis Raczin futtat.

Miska, . . vadangol joké pedig, egy őszbe vegyült vén póny tetején hilintózik.

Körülök örökvidám agarak futkosnak, . . . itt ott

hengergő ördögszekeret kergetve; . . s kukoricza szá-
 rakon kuppaszkodó varjuktól megmegriadva.

* * *

Felséges januári délután.

Világos kék boltozaton pirosuló nap ragyog.

Észak felől metsző hideg repül.

Tomboló paripák alatt ropog a fényes hózománcz.

A csendes rónatájt olykor olykor átsikoltó északi
 szél, ragyogványos hóport seper a dermedt fuvatagok
 felületén.

Mérsékelt égajlagnál, tartós és kemény hideg jel-
 képe.

A messze belátható fényfehér rónán egymással
 átellenes vonalakban, lovas és gyalog karavánok ér-
 keznek.

Egyfelől néhány vadász lépdegél figyelmesen.

Vizirányra fektetett löfegyvereiken, megtört nap-
 sugárzat csillog.

Lépteik nyomán, és közelükben figyelmes koppó
 és vizsla sereg szaglál.

A szánok, gyönyörű terhükkel magasas dombtetőn
 állanak, honnan minden oldalra pontosan benézdelhetők
 a vadászai jelenetek.

Északi részről, paripák tompa dobogása viszhang-
 zik, s pórázon vezetett agarak tarkállanak.

Kelet felőli sűrű zombékos nádasból hosszú, lom-
 pos farku róka baktat kifelé.

Hegyes orrát, apró, sárga szemeit nyugtalanul hol
 ide, hol oda jártatva ólálkodik, . . . meg megáll, . . .
 görbedve a gyékény csalitba tér; . . . hanem először
 is, borzlábu kopócskáktól vétetvén szemügyre, karikába
 hajtatik.

A vadászok fölvont fegyverekkel különféle állomásra huzódnak.

A koppó-sereg visít, . . . s megmegszakadozva csahol.

A ravasz állat csalékony menekvési pontra kanyarul, s nádrengetegbe suhan.

Égy czirnos vén koppó utána, . . . üldözi, . . . megbukni nem hagyja.

Most egy éles vonítás, . . . a vadász görbed, . . . fülel, . . . szive hangosan dohog.

Csörög a jegezett kákaszél, . . . röpkednek a boglyos nádpelyhek . . kibuvik a rémült róka, . . . puff, . . . s összeesik.

Mérgesen hányja veti magát, . . . fáradt koppók lihegye környezik, . . . egy vigyázatlan fiatal ebet bokán csip, . . . ez visitva sántít, . . . a vadászok hozzá érkeznek; . . . most orrával farkához kunkorul, . . . bal lábával másfelet rug, . . . és megdicsöül.

* * *

Az észak s dél felől szemköztező lovasok mindinkább közelednek egymáshoz.

Agarász törvények szerint: halkal, szél alá, előrenézve, egyenesen vezénylik paripáikat.

Már egymást szóval is üdvözölhetik.

Szerencse még sincs.

A nap hanyatlik, és sötétpirosra gyul.

A csipős hideg egyre növekszik

Sik helyeket, róna tájait elhagyák a vadak.

Nyulak kedvenc-buvókái: vizmosás, buczkák, partocskák, tövisbokrok, sarlózott tömör tarlók fagyos hólepellet horitvák, s a fázékony állatocskák kemény télen enyhébb rejtek helyeket keresnek.

Tanyák, árkok, boglyák, szalmakazlok, sövényzet szolgálnak ilyenkor biztos menedékül a félénk, és meztőtápnélküli nyulacskáknak.

A lovasok egy közel major felé tartanak.

A sinórban lovagló Bénuáék előtt, mintegy husz ölnyire kikél egy hosszú sovány nyulacska.

Bénua bemutatja kigyó agarának.

„Hajrá te, . . . kiált Miska lovasz, s megiramlik a vén póny; utána a kis Andor, a kisebb Raczin, s a nyul nem is igen szalad, hanem megmerevül.

— Nem is nevezhetni nyulfutásnak — szóla Gárdai, kantáron kapva Cségerjét.

— Hitvány süldő — monda Bénua.

— Megtetszik onnan, hogy közlelről kelt, — jegyzé meg Miska, leszáltában pónyja nyergét igazitván.

— Jerünk a nyirvölgyi tanyák közé, — szól a lovarokhoz Don Juan Jóska, — oda inkább behuzódnak a nyulak, mert egymást éri az épület, a takarmány pedig tömérdek.

— Ja ja menjünk — helyeslé az inditványt Báró Vindspiel, szomszéd birtokos, s aranyfej angolán dombtetőre vágat, üdvözlendő a hölgyeket.

A nemes báró még a halom közepére is alig ért, midőn sűrű sásbokorból fölpattan egy vöröshasu kurta nyul, és hegyezett fülekkel iramodik, mintha szél szárnyain repülne.

— Rajta te! . . . hajrá te Kigyó, Pákász — kiált Bénua agarainak.

— Uhha te! . . . oda te Fecske! — ordít Gárdai fiatal ebének.

— Tuli ho Walthiop!.. hululu Maggi.. Noszka..

sivalog a báró hires angol kutyáinak, . . . s a hat agár üzőbe veszi a már csak pontocskává távolodott nyulat.

A lovasok nyul után rugaszkodnak.

A hölgyek felugrának helyeikről.

— Nézd csak kedves Marim a kis Loretta, az én szép Lorettem elől jár — mond Jozefin grófnő örömmel Glöckmannénak.

— Soha sem hittem volna, . . . ni ni! a Fecske kezdi behuzni a nyulat, szól Trütü kapitány, erősen ágaskodva apró termetéből.

— A Fecske ám lemarad, . . . s a Kigyó már felmegy — mond az éles szemü Don Juan Jóska.

— Ni hogy nyomul a Walthiop! . . . na most . . . rajta te — beszél kézzel lábbal Trütü.

— Már megvágta a nyulat, . . nézzék nagyságtok, hogy oldalba simitá, csak úgy repül a légbe nyul komám bundaszőre.

— Csak közelebb hajtának — sopánkodának a hölgyek.

A mint Walthiop megvágta, oldalt ugrik a nyul . . . fére szökik az egyenes vonalból, . . . s az agár először fordít rajta.

A fáradhatlan nyul a dombtetőnek tart.

Utána hosszabb, szűkebb huzatokban angol-magyar agarak.

Oldalt lovasok nyargalnak.

Legelől Vindspiel báró, tizenhat markos angolán.

A nemes állat kiülő szemei zöldfényben villognak. Száraz kis fejét, darunyakát előre nyújtogatja.

Nyomban utána Gárdai Gyurka nyomul a Cségeren.

A hatalmas trappu Cséger prüsszög, horkol, or-

öblei sötétpirosak, . . . s hófehér szörzetén át bibor színben ömlengenek duzzadt erei.

Hölgyeknek szemközt gyönyörű látvány nyílik.

Lovasok rugaszkodnak előre.

Kiki saját agarát unszolja, hajrázza.

Az agártrupp nyelvel, ziharász; . . . mig a szőrös talpu nyul szellőkint repül a fuvatag tetején, . . . addig a kopasz lábálju, nagy körmű agár, berugja magát a zuzmarázba, és kergenczi ügyessége akadályoztatik.

— A kis Noszka . . . a szép Noszka, . . . tapsolnak örömben a hölgyek.

— Brávó Noszka! — kiált büszkén Vindspiel b, A kis Noszka valóban luddá tevő, a jelen nyulat megtört, forgatott, s erejéből kiszedett Walthiopot, és philosophus, számító, gyalogló kölyök létére elkapá előle az áldozatot.

A dámák és avatlanok Noszkának itélék a nap koszoruját.

A praktikus agarász pedig a dolgos, habár alkalmilag nem is mindig szerencsés agár részére szavazza az erkölcsi jutalmat.

* * *

A nem egészen állatéletben sem mindig valódi érdemé a jutalom.

* * *

A felbukott, meredt szemű vén corpus delicti földön hever, Párolgó lovak horkolnak körötte. Vékony hegyes orru, öblös dereku, széles hátú, görbe hátgerinczű agár-csoport lihegve nyaldossa hülöngő tetejét. A magas marju, rövid csanku izmos Walthiop, társaira vicsorgva örzi, vitézül elhunyt bátor ellenét. A fakószálkás Maggi lábait összetéve, villogó szemekkel

irigykedik. A bársony szőrű finom Noszka sivalkodyva tekintget hátsó, gondosan inazott lábaira, melyekből vérrózsácskák csorognak a gyöngyszin fuvatagra. Bénua és Gárdai kutyái, olyforma távolsági arányban heverésznek Vindspiel b. agaraitól, . . . mint angol nép a magyar nemzettől.

— E már osztán agár — mondá büszkén az agarászakhoz Vindspiel báró.

— E már nem kutya, . . . hanem agár, . . . nemde bruder? . . . was? — viszhangozá a báró agarász czimborája, gyöngéden simogatván a mormogó Walthiopot.

A nap leáldozni készül.

Lankadt homlokára rózsakoszorut fűznek a láthatár föllegcséi.

Lenyugta után biborfény ömledez a rónák fuvatagán.

A társaság eloszlik.

IV.

Népmenyegző.

Mig a lankadt életerő, . . . gyöngé öregség s hanyatló lelki szerkezet csekély fáradaimok alatt is megtörik, s elfoszlányul; . . . a rugékony ifjuság, vajmi hamar kipiheni reája mért nagyszerű csapásait is.

Sötét véralkat, sorsának egyetlen tüsszurásától is ingerlékeny.

A vidám kedélyzet pedig, bánaton, veszélyeken fölül libeg, mint könnyed sajka, háborgó hullámok fölött.

A Bénua háznéppel ismét kandalló körül találkozzunk.

Vigan pattognak a cserszigrák.

Százados gyertyánlángokból tiszta fény ömledez a csevegő környezetre.

Oly gondatlanul oly kedélyesen társalog a két ifju hölgy, mígha a néhány percz előtti borzasztó hideget nem is ők szenvedték volna.

A férfiak a mai agarászat helyes és hibás részletein kérödznek, . . vitatkoznak.

Bénua: Pákász és Kigyó agarait dicséri.

Gárdai Gyurka: Fecskéjét magasztalja.

Trütü kapitány: Walthióp mellett szónokol.

Don Juan Jóska; . . kizárólag Maggiról emlékezik, . . mai agártársait csak kutyákul czimezi, . . mint katona a civilt parasztnak.

Élcezi költő nem avatkozik a zajos discursba; . . fel s alá ögyeleg, . . ha tán fagyos lábát kiengesztelhetné, . . végre a dámákkal szavaz, és a finom külsejü Noszkával nyeretí el a mai verseny koszoruját.

— Gusztikám nem késünk el? — szól a vidám grófnő férjéhez, édesdeden arca fölé enyelgve.

— Honnan kedves? —

— Lakodalomból — felel Élcezi — hát annyira szórakozottá tön a nyulcsata, hogy ily hamar felejtéd igéreted?

— Jó hogy eszembe juttatád, Zsiga pajtás, . . . menjünk.

— Mariskó nagysád készüljön — sugá Trütü kapitány Glückmannénak, ki még mindig férje kezéből szorongatá kifelé a kocsissági hideget.

— Mi nem megyünk; . . . honn maradunk házőr-zöknek — jegyzé meg Éjféliné, haragosan bontogatván egy picziny harisnya tévesztett sarkulatát.

— Dehogy nem jössz édes Marim! . . . hogy hagy-nánk titeket itthon? . . . nálatok nélkül én sem megyek! . . . mond a jó grófnő, vendégszerelme legbensőbb érzetével.

— A báróné maradna ki onnan, hol tánczot láthat s lejthet! . . . nem hiszem . . . mond a kapitány . . . mert hallom, hogy valaha gyönyörűen tánczolt, s ha kedve jön még most is amugy magyar menyecskésen eljárja a „három a tánczot.“

— Szeretem a vigalmakat az igaz, . . . főleg a tánczot; . . . hanem ily levert, ily csüggeteg lelki állapotban . . .

— Ép azért kell társaságba, mulató helyekre járnod kedves sógorném, hogy némileg szórakozzál — szóla a háziur, homlokon csókolva a könyező mamát.

— Szó sincs róla, vagy mindnyájan megyünk, vagy senki sem — határozá a grófné.

— Mi, a mint veszem észre, kedvvel fogunk járulni a paraszt csemegékhez; . . . hanem a kis Mariskó nagysága sehogy sem akar lakzihoz bodorodni — kiabálá Gárdai, minden szavát ketté harapva egy egy vas-kos hahotával.

A szép bárónő a boldog Don Juánra tekint; rubin ajkain szerény mosoly kél, . . . arczain rózsalevelekké feslik az első szerelem hajnalpirulata.

A lovagias kandalló félhomályra ernyed, . . . a föld ezen gyönyörű angyalának titkosédes érzelmét elárnyékolandó.

— Édes jó mama ugy-e mi is elmegyünk — szóla a bájos gyermek oly esdeklő hangon, mint tavaszi lenge szellő az álmas téli éjszakához.

A mama Glückmanra tekintget, . . Glückman pedig a mamára.

Mig Éjféliék ingatag szándoka komoly határozattá fejlődnek, Elczi Zsiga, mint gyakorlott lagzi buvár, a Bénua udvarból deputatiót küldve Pál István uram ő kigyelmének nászörömtől ragyogó hajlékába.

Lön pedig a fényes deputatióknak egyetlenegy azon instructio parancsolva, hogy a Pál István uram nászvacsorájának nem annyira elejét közepét, . . mint végesvégét kipuhatolni és referálni méltóztatnék.

A fényes deputatió édes terhe Jaksi szobalegény sölő vállaira nehezül.

A fénygloriát pedig szemeihez simitá vala a vidéket egyenvonallá separt hófuvatagnak vakító lámpavilága.

Jaksi legény toilettnek indul.

Bajuszát konya fekvetre francziásítja; . . . hajára egy jó quaterka citrom olajat záporoz; . . . salonfrakkot ölt; . . . (titokban hóna alatt pitykés spenczelt szorongat) nyakába kavarintja ordas csurapéját, . . s megy és mendegél.

A kis Pincsi, hol előtte, hol utána futkorász; . . . a távolzat komondoraira olykor piáno tempóban egyet egyet vakkant; . . . többnyire pedig kedves gazdájához fölfölmosolyg.

Borzas szemöldjei ajkát sepergetik; . . . göndör bundázata közt szőrös cigány-mogyoró ezred sátoroz; . . . és utközben kedélyesen apportíroz.

Ragyogó ablakfény villog a zuzos fuvatagok tezején.

Körül belől népes és marakodó kuvasz conferenzia. Házeresz alatt leszködő hivatlan vendég csoport.

A konyha tüzhelyén száraz galyakról óriási lángnyelvek suhognak.

Konyha párkányán ágaskodva piros karu szakácsnők sütnek főznek.

Bodros fejkötőjük lebillenő állapotban; . . szemükben nászital és konyhatüz csillaglik; . . . arcaikon egy egy család veresbegy fészkel; . . . kezeikben terepélyes fakanál-fegyverzet csattog; . . s nyelveiken Éva anyánk csiri csári hagyománya kerepel.

A nászszoba kecskelábakra fektetett fenyű deszkák által T. alakuvá asztaloztatik.

Vörös rojtos abroszok fölött, kancsók, palaczkok, butellák és tarka festékes harscsa száju poharakból zöld és halványpiros borfélék mosolyganak.

Köztük, tulipántos és basarózsás tálakban, hajlott idejü rézcék, ludak és pókák meghidegedett ártatlan tagjai mereszkednek.

Itt ott csőregehalom domborul; . . . paplan alaku pite szelvények heverésznek; . . turós bélesek hült teteje halványlik; . . . tészta sulymok hegyes fegyverei villognak, . . . s az ingatag asztalok gyakori motecznata meg megreszketteti a süldő-körmös kocsonyák borsal átpontozott arczatát.

Örlő malomszerű mormogást kivéve : jelenleg a szobában méla csend.

A hallgatag légállapotban néha néha uszkálni kezd holmi hegyes diskánt. Ily tónusból a boglyakemenczénél ácsorgó gyerkőczék, . . . és a pihenő cigányzenészek handabandáznak, midőn egyik kövérebb czobákon nyalakodik, mint a másik.

Nászvacsorai időszak.

Az asztalt körülölelő vendégek közül a főfő sze-

mélyek úgy ismerhetők ki: hogy mindenik előtt egy egy gyertya ég.

E rangfokozathoz tartoznak: násznagy, völegény, menyasszony, nyoszolyóányok; ekklézsia; ispánzat; medveczukrot imádó komercziál-testület, . . . s többféle activ és passiv honoratorok.

Fölséges illattenger hullámszik a halgatag szoba mestergerendái alatt.

A torkok néma climázata sírcsenddé alakul. Neki tollászkodva és peczkesedve besétál az első vőféj.

Pruszlíjáról czifra bokréta tarkállik.

Hangosan suhog utána a kendők lobogványa.

Izmos markaival világos zöld falu öblös tálat szorongat.

Belőle aranyhárga csigaleves párolog.

A fölleget izzadó sáfránytengerrel — nehogy medréből kicsapjon — lassadán billegballag a gyalog-révész, . . . olykor széttétekint, ha nem figyel-e reá valaki, . . . s a cserepen átsütő forrólének miatta sziszeg és szuszog.

A felső tábla előtt megállapodik.

Különféle tónusból harmadfelet köhint, s ilyenénkép rithmusoz:

„Megjelent a vőféj fájn csigalével,
Mely is el van telve katikönyökével,
Völegény, menyasszony, együtt a vendéggel,
Egyék kigyelmetek kívánt egésséggel.“

Sarkán egyet fordul, s a konyhába visszatér.

Az alsó táblát a kis vőféj látja el.

Vers nélkül sűrögforog, és laska-levest szolgáltat az asztal közepére.

Ingerlő látvány.

Röfnyi hosszú és czérnavékony tésztametszvények uszkálnak rózsaszín folyóban.

A rózsacsermely közül halvány kappan-czombok, . . . rovátkos jérce-szárnyak, . . . és kövér ludaprólékok ütögetik kifelé nyugtalan fejüket.

A forró zsirpatak néhány percz alatt üres cserép-veremmé kanalaztatik.

Tipegés, topogás, zsibaj, lökdösődés.

Minden szem az ajtó felé mered.

Főtt rákká pirosfosodott szakácsnők érkeznek.

Hófehér kendők közé kötözött kezükben két fülű kerek edények füstölögnek.

Széleiken nagyfejű fakanál mereszkedik.

Öbleiknek pattogó tartalma közt hizott kacsarészetek hevernek; . . . és gazdag egymásutánban, piros hólyaggyöngyöket sustorékol a tepertő-koszoru.

Firól fira szálló ősi hagyomány.

Köznépi menyegzőkben divatozó tréfás szokások egyike.

Nagyvőféj által hordozott fatányérba mindenkinek fizetnie kell valamicskét.

Ezen összeg a szakácsnők nap- s éjidija, mit azért kapnak, mert állítólag a szorgalmas főzésben kezüket égeték el.

A szakácsnők asztalra teszik tálaikat.

Hadi sorba állanak.

A nagy vőféj torkot köszörül, . . . s imigy versifikál:

„Következik immár a kitoló kása,
Melynek körül belől nem igen van mássa,
Ki ebből nem eszik, ám ő maga lássa,
Soh' se legyen rajta az isten áldása!“

A vacsora végéhez közelg.

Sorra járnak az aprómarhák hideg tetemei.
 Kézről kézre kerül a borkorcsolya sereg.
 Csörege, . . rétes, . . pite, . . pogácsa, . . sulyom,
 . . turó, . . fonatos, . . és diókazlak elenyésznek.

Az ugri füles vőféj üres tálak közé kurjant:

„Eljutánk vala hát az evés végére,
 Válgék kelmeteknek fris egészségére.
 Ne nézzen hát most már senki a fejére,
 Hanem párt keressen erre az estére.“

Az asztal szétszedetik, . . . a lóczák megtelnek;
 . . . czigánység bagóra kap; . . . harsog a zene, . . . s
 pereg a táncz.

* * *

Kényei Jakab (Jaksi) . . . a kis Pincsedl', . . és
 Nyurga Pál vezérletük alatt megérkezik a Bénua háznép.

— Helyet, helyet ő nagyságuknak, rivalganak a
 kis és nagy vőféj.

A banda elhallgat, . . a táncz megszűnik, . . két
 részre könyököltetik a zsufolt népség, . . s a hézagon
 át populé közé vegyül az aristokratia.

A nép fejei helyeikről fölkelvén, tisztelettel hajla-
 nak meg derék földes uruk előtt, ki a népben többször
 tekinté embertársát, . . mint a jobbágyot.

— Hozta isten nagyságtokat szerencsésen —
 szól az örömapa, egy szelid arczu ősz galamb.

— Örvendünk, hogy vöm szegény házat meg nem
 vetették — teszi hozzá az örömanya, gondosan töröl-
 getvén kötényével ő nagyságuk részére az ülőhelyeket.

A nagy vőféj, borteljes pohárral tenyerén sorra
 kínálhatja az uri vendégeket.

„A mátkapár egészségeért“ — szól a népszerű

Béna, belekóstolván egy czikornyás külsejű messze-lyesbe.

A társaság „éljent“ ivott és kivánt.

Csend.

A násznép félrevonul; . . . mindenki csak szögletet keres; . . . suttog; . . . és a tánczos legénység agyában illetén rögeszme kóborog, „nem mulatom többé magam oly jól, mint gondolám.“

A vőféj görbe fésűjével megsimítkozik; . . . bajszkáján egyet pödrit; . . . oda sug a cigánysághoz, és szobaközépre áll.

A cigányság hangosan stimmol.

Primás húrokat pattogat; . . . klárinétos csorba száju műszerét vízzel öblöngeti; . . . vászonba csavart falábacskák ugrálnak a cimbalmon; egy csókaszemű borzas művész, brugója akaratos fülét facsargatja; . . . szomszédja pedig, tepsi darabbal foltozott kacskaringós trombitából szusznedveket csorogtat.

Pipa, szivar, bagó, s több efféle limlomoktól megtisztul a kormos atyafiak arczkéménye, . . . s némi kihívó majestással végig pillantva a népség tetején, egytől egyig talpra kelnek.

A cigány zenetan pompa nótája megharsan.

A nagy vőféj büszkén körül lépdeli a szoba népetlen continensét; . . . komolyan bokázik, . . . s a menyasszonyt Bénuának ajánlja, . . . ő pedig Jozefin grófnőt kéri tánczra.

Béna után kézről kézre adatik a menyasszony, . . . s végre a mátkapár egymás karján befejezi az ugynevezett „csillag“ tánczot.

— Most már rajta barátim mindnyájan! — kurjant a vőféj.

Ki a legény a lagziban? — felel a szeglet ifjusága?

— Szorítsd hozzád nem anyád! — szól az örmő apa.

— „Lábad ide nem oda. Te istennek angyala“ — zajog a menyasszony kisebbik ura (völegény fivére) tempósan riszálgatva egy bogárszemű menyecskét.

Nincs többé rangkülönbség.

Otthonossá szilajul a szemérmes nép.

Patyolat hüvelyü pórlegénység finom hölgyeket forgat; . . . a kényes dandik pedig czopfos istenasszonyokkal apróztatják.

Bénua, mikor csak szerit teheti, egy nefelejts szemű halvány menyecskével járja a kállai kettőt.

* * *

Trütü kapitány, a törvénybíró lyányát billegtetni, . . . egy piros csizmás gömbölyü angyalkát.

Élcezi költő egy ideig szárazon mulat, . . . szedi veszi írói begyébe a magyar népélet eredeti nyilatkozványait, . . . és tánczsünetek kurta perczeiben nyugalomra csevegi a pihegő keblecskét.

Egy vállalkozóbb szellemű sugár menyecskétől azonban nem menekülhet, . . . fagyos lábát, gyötrő tyukszemeit felejti, . . . s egyet kettőt mindenik hölgygyel fordul, mi a dámák szótárába így van beírva, hogy „nеше semmi, fogd meg jól.“

Gárdai Gyurka egy csintalan mosolyu kicsiny papnéval oldalozgat, . . . s leselkedő férjét szerelemföltési guta-symptomákkal ismerteti.

Don Juán Jóska tökéletes menyegzői vértanú.

Danaei kinokat érez.

Tánczkéjeket nem élvezhet.

Bajusztalan állapotján megtörik a kísértés hatalma.
A szép Mariskó lábfájdalma által azonban gazdagon kárpótoltatik.

A mágnesi erők így keresik s találják föl a rokonlelkeket.

Ki nem tánczolhat, egy bordába sző azzal, ki táncolni nem mer.

* * *

Jaksi komornok, salon frakjából nemzetiség dolmányhüvelyéhez evezve, miután a bicskanyitó italból vagy két pintet bevágott volna, egy javában levő özvegy ispánnéval sokszorozza a „három a tánczot.”

* * *

Nyurga Pál, jelen gazdájának nyugalmazott szakácsnőjét sürögteti, . . . hóri horgas termetének miatta fejével ugyancsak ütögetvén ódalba az alacsony hajlék mestergerendáját.

* * *

Vajjon miféle forgószél süvölt Pál István uram nászszakában?

Honnan kél? . . merről ered? . . hol simulhata be, hiszen ajtó, ablak zárvak.

Közelget a rémitő orkán, asztalt, brugót, lóczákat s népséget elseperve, mint hitvány rigópelyhet.

Még közelebb sívít, . . . már itt van.

Ki az? mi az?

Ki volna más, mint Rebeka asszony; csatatérekön vitézek ápoló kelleke; . . . béke idején pedig Csattag faluban dilettans markotányosnő.

Férfiui bátorsággal iszik és tánczol.

Jelenleg dühös animóval szárnyalja a csárdást, . . . szemfénye pajkosan villog; . . . arcza fénylik, mint a

csiszolt rézpénz, . . . s tömött pirtól majd hogy ki nem csattanó karjai közt szorongat egy ártatlan halandót, nem különben, mint ádáz saskeselyű a kiseded ökörszemet.

Ki az? . . . mi az?

Nem egyéb, mint hogy Rebus asszonyt megragadja az ó bakhánsi tánczór maniája, . . nem gondol senkivel és semmivel, hanem járja a tolnai lakodalmast amugy magyar miskásan; . . járja pedig Mirmi Jánoskával, Bénua udvarának hat és félhüvelyknyi aprólékos szakácsával.

Mirmi Jánoska imádja ugyan a nemzeti tánczot; hanem jelenleg szenved, . . esőt veritékez, . . viczkándozik, . . és menekülni akar.

Rebeka, ezen kinos attitűdöket férfias fogásul ismeri, . . nem lát, nem hall, . . hanem ugrál, mint forró nyárban a fiatal tarantala.

Mirmi Jánoska tür, szenved, . . és magában sugdósódik, mi oda megy ki, hogy: „törököt fogtam, . . . de visz!”

Az udvarias Don Juan Jóska még mindig a bájos Glückmannéval társalog, . . és a gyönyörű menyecskét fokonkint élénkebb színezetű rózsává bíborozza.

A kecses mama nyugtalankodni kezd, . . . leánya mellé csücsül, mintha nála valamit keresne.

Glückman kászalódik; . . mérgében iszonyu étvágygyal csapong a hideg peccsenyéken, . . . s utazni készül, mert a muffokat, lábfeltyüket, köpenyféléket neje elé pakolgatja.

* * *

Az est már rég nagy nénje szárnyain ül.

Az éj mindinkább sötétlik.

Násznép kedélye mindinkább derül.

Ur és nem ur közti bizalom mezeje szélesedik.

A nemzeti jellem hatalma perczenként erősbül; . .
s a néposztályzati hideg fokozat testvéri hő rokon-
szenvvé magasul.

Násznépi kedélyzet szilajodik.

Ujong, danol, iszik, tánczol a lelkesült tömeg.

Töri, rontja magát a rokonilag párosult vendégko-
szoru, . . mintha örömét, bánatát, mindenik tagja egy-
szerre akarná s tudhatná leinni, levigadni, letánczolni.

Tánczszünet.

Éjfél körüli időszak.

A fáradt népség pihen.

A fiatalság mézszavakban udvarol.

Édesen csevegnek a szerelmes párok.

Zeneszerek árván nyújtózkodnak.

Harapni valóért ögyeleg a mindig éhes cigányság.

A vőféj kitántorog az udvarra.

Széttekint a ragyogó égen.

Egy tüzes csillag szemébe, mely a fényfehér hol-
dat hiven őrizgeti, mélyen pillant.

Visszatér a lagziba.

A népség figyelméhez czifra ének töredékben
trombitálja, hogy :

„Éjfél.“

Ó-Egyiptom sötét utódjai helyre igazodnak.

A vőlegény eléjük áll.

Búskomolyan danol.

„Én istenem, én édes istenem,
Csak egyszer adj hű szeretőt nekem,
Nem kérek én tetőled egyebet,
Vigasztald meg epedő szívemet.“

A primás cigány, fejét bal vállára hajtja; . . . keservesen tekintget a vőlegény szemébe; . . s hegedűjén dala után czinczog.

— Nem ugy van more, . . nem jól huzod . . még egyszer:

„Meg is adta az én jó istenem
Szerelmedet galambom, kedvesem,
Nem hiába vártam rád sokáig,
Szerellek is koporsóm zártáig.“

A banda rá rántja.

Kört alakít a hemzsegő tömeg.

Vőlegény és menyasszony a lakadalmi végtánczot járják.

A vőféjek égő gyertyákat oszlogatnak az ifjuság között.

Násznagy és vőféjek vezérletük alatt, a násznép égő gyertyákkal, szobában és udvaron egyet fordul.

Utánuk a banda.

Nők, leányok sirnak.

Gyermekek ujongatnak.

Ez a „párnatáncz.“

V.

Családi csendélet.

A tél szilárdul ragaszkodik időszaki jelleméhez.

Napok, hetek, hónapok telnek, . . . a róna tájt öles hó borítja, . . sőt az ország nagyobb része, havakon át egy nagy fuvatag temető.

Csattagfalvának is csak füle látszik ki a hóból.

Rózsamező még mindig uzsorás kézben.

A Bénuá és Ejjféli család még mindig ugyanazon földél alatt.

Vendégszeretet, rokonsági viszonyok és megszőkás hatalma, csaknem testvérekül fűzé egybe a két család tagjait.

Angol-magyaros életmódot hozott be házához az eszélyes Bénuáné.

Tizenegy óratájban gazdag villás reggeli fogadja a háziakat.

Ezen reggelizés olly sokoldalú, hogy a nemzeties alföldi élet szótárába ebédül is beillenék.

A szokott regély alkatrészei leginkább: izletes tokány, borjuszelet, páczolt piros sódar, friss hurka spiciesek, gazdagon tepertőzött szabó gallérok (tésztaneme), nemzeti szulczok (kocsonya), pogácsa s levelen sült féléből szerkesztvék.

A háziasszony, Erdély egyik lelkes leánya lévén, hazája kedvencz étszokásiról is emlékezik, s a tejes, vagy rózsa szalonnás puliszka, kötlen pánkó, tálba főtt czikás kalotaszegi borsó stb. asztalán gyakran méltó helyet foglal.

A reggelizés vonzó ereje főleg eredeti orosz theázásban nyilatkozik, melyet a szép háziasszony ügyes tapintattal s mesterileg kezel.

Olykor olykor Éjjféliné sem tagadja meg étlapszerkesztéshezi befolyását, s vidékszerte hirhedt magyar gazdasszony lévén, a fölséges kolozsvári káposztát nemcsak inditványozza, hanem szép kezeivel önmaga el is készítgeti.

A kis Mariskó, igen finom lengyel tésztaneműekkel lepé meg az egy családdá olvadt társaságot.

A reggelizés enyelgő ötletekkel és vidám kedélyzet által lön fűszerezve.

Bénua és Élcsi nem csak baráti érzemények, hanem az étizlet mezején is találkoznak.

A tepertős nemzetiség imádatával egygyé lánczólák a külföldi halacszkák, sajtok és csemegék szerelmét is; . . . úgy hogy mikor Bénua chesteren (a világ ezen legnemesb sajtján) faragcsál, . . . Élcsi rendesen foszlatag hüvelyű szárdinokkal bibelődik.

Trütü kapitány thea mellé kiválólag tiszteli a vajás kenyeret.

A szép kis Mariskó hideg vadpecsenyékre figyel.

A szives háziasszony izletének leginkább magyar konyhai termények hizelegnek.

Glückman hadnagy étteremben is ép oly türelmes cosmopolita, mint az életiskolában, . . . abból eszik, mivel a sors és szomszédja megkinálja.

Don Juan Jóska sem igen marad ugyan hátra a reggeli étvágynál; hanem a sötét piros sódarokkal leggyakrabban szeret conversálni, mert azokból finom szelvényekkel szolgálhat a gyöngéd szép nemnek.

A kis Hanka pedig gömbölyű termetkáját az étterem valamelyik szögletébe deponálván, az étkek dividendjein Mopsz von Stellával barátilag osztakozik.

Ebédletül délutáni öt óra határoztatik. Reggeli s ebéd közti időszakot kiki kedélyzete s munkaigényei szerint függetlenül élvezi.

Jozefin grófnő (a szives házi asszony) elegáns balzac párnácska szőnyeget himezget, . . . világszerű lectüröket használ, . . . s édesbus nemzeti dalainkat lelkesen zongorázza.

Éjféliné, sógora házának — melyben többé csa-

ládtag és nem vendég volt — ezermesternőjéül vállalkozik.

A házi öltöny s egyéb mellékletek között mindig keresett s talált bontani és építeni valót.

Jelképe a hivatásukat értő s beváltó házi asszonyoknak.

A szép Mariskó eleinte férjének national paplant kezdte hacklirozni, . . . hanem később a kis Hanka tolttjének szenteli finom kezeckéit; . . . végre pedig varrogatás közben, Jóska páter által szerelmi tárgyú regényeket olvastat.

Bénua lovagol, . . . gazdaságát intézgeti, . . . vagy a közel pusztára kocsikázik.

Trütü kapitány, illatos regáliák kék föllege alatt, kedvencz Balzacját, . . . vagy a legujabb politikai röpiratokat szenvedélyesen olvasgatja.

Élcezi, mint szabadságot imádó természetbuvár, mikor csak lehete Bénuával sétakocsizott; néha Jozefin grófnő emlékkönyvét egy két népdallal gazdagítja, . . . többnyire pedig hazai érdemü naplóján dolgozik.

Glückman mit sem gondolva északi származatával, üres idejét, . . . azaz minden idejét . . . kandalló előtt tölti; az örök tüzrakás Vesta-szüzéül esküszik, . . . és fölületes ábrándjait csibukja füstjeibe temetgeti.

A kis Hanka pedig kamin közelében kártyavárákat építget; . . . önmagával fecserészik, . . . és a mellette szunyokáló Mopsz von Stella álmait hallgatja.

Ebéd után egy rövidke időszak kandallozati ábrándoknak szenteltetik.

Később hatos whistre települ a patriárcál szellemű társaság, melyet utójátékul Fáraó, Dominó, Makaó stb. váltoogat.

Jozefin grófnő szenvedélylyel s ügyesen whistezik; hazard játékzatnál pedig soha sem téveszti el a mérsékleti egyensúlyt.

A bájos Glückmanné, patienceokra bizza titkos gondolatit; . . . férjét ilyenkor leghevesben csókolgatja; . . . majd lengyel dalokat, . . . Schubert hattyyudalát, . . . s halhatlan Petőfink szegény legényét zongorázza.

Schubert hattyyudalát (Staendchen) . . . az epedő szerelemnek ezen szende fényű melodiai csillagát, . . . melyet Liszt hazánkfia hallhatlanított, . . . kedvencz műdarabjául emeli a bájos menyecske; . . . e regényes költeményke előadásánál könny-haromat ragyog éjszemeiben, s különben vidám kedélyzete pillanatig el-elborul.

Don Juan Jóska, a szép menyecske könyeinek öt érdekelhető egyetlen csepjeért . . . buzgón imádkozik.

Éjfél körül, Jozefin grófnő picziny kezei után, öblös chinai csészékben párolog Oroszhonnak legköltőibb itala, . . . pikánt csemege környezettől kísérve, . . . s Jamajka rhumjától istenek italává nektáritva.

Trütü kapitány — tengeri kaland emlékinél fogva — Jamajkát a thea asztalnál oly barátilag egyezteti Oroszországgal, hogy hideg mellőzésért egyik tartomány sem panaszkodhatik.

Élcezi költő, nem bátorkodván bomlatag organistumát theával ingerelni, a jó kedvű társaság vegytani productióit sorra kóstolgatja.

A sógorcsalád, és a szives Bénua háznak vendégmellékletei nyugalomra térnek.

VI.

Jégalatti halászat.

— Nagyságos uram — szól egy estén Gurmandi gazdatiszt Benuához — holnap reggelre néhány fakupecz igérkezik a szomszéd városból, . . nem találnám helytelennek, ha nagysád személyesen körülnézne az erdőt, és a saját szükségletinktől elvonható vágatot (sectiót) kimutatni méltóztatnék.

— Igaza van, édes Gurmandi, magam is ott akarok lenni a sectiók vizsgálatán, mert több szem többet lát; . . s az oly határozatlan mértékű adás-vevésnél, mint lábas fák köre, hossza, valamelyik fél könnyen és károsan csalatkozhat.

— Erdőalkuszokat éles szemügygyel kell tartani — jegyzé meg Trütü kapitány, ki a hajózatnál gyakorlatilag ismerte e csalékony vállalatot.

— Korán reggel tehát átmegyünk a cserére; . . . jöttök-e urak?

— Két föltét alatt részemről szivesen — válaszol Élcsi. Először: tiz óra előtt semmi esetre; . . . másodsor: villás reggeli a szabadban.

— Helyes! bravo! . . . derék ötlet tőled Zsiga pajtás — mond Don Juán Jóska — nem hiába hogy költőféle vagy, hanem imádod is bárminő alakban a regényszerűséget.

— A nagysás grófnéhez is volna egy alázatos kérelmem, ha meghallgatni kegyeskednék, — szólá Gurmandi Jozefin grófnéhez, ki játékasztal mellett ülve, szent-ilonai complicált patienceokon jártatá ártatlan gondolatait.

— Szóljon édes tisztartó.

— Nőm névnapjára ohajtnám nagysádat s nagyságtokat megnyerhetni, . . ha hogy holnap estére szerencsém lehetne . . .

— Szivesen elmegyünk . . . ugy-e Marim!

— Igen igen, meg fogjuk a jó tisztartónét köszönteni — felelt mamája helyett a szép Glückmanné, kinél, zárdai növeltetése árnyoldalait a társalmi bizalmasság naponkint élethez simíthatá.

Éjféliné, leányának ezen őszinte ígérkezése után, három részre osztá sujtó pillanatit; .. s a hármas megsugárok, veje, leánya és Jóska páterre villanának.

Glückman megérté az óvatos mamát, és viszhangul oly savanyu pofát vágott, hogy bubuicska salátához hangyaeczetül oda illett volna.

Don Juán Jóska ábrándjait ily vékony felhőzet el nem homályíthatá.

Glückmanné akaratos fejceskjén pedig ily modoru anyai szembeszéd végkép eltompula.

* * *

Kemény, hasgató hideg.

Szélcsend.

Felhőtlen égen, bágyadt fényben tündöklük a sugártalan nap.

Csattagfalva, és bozótos vénerdő között, szabálytalan magyar folyó kigyószik, melynek átkos haragját jelenleg jégpánczél korlátolja.

Hegyvölgyes hátán fuvatag torlaszok emelkednek, melynek jégzománczait mind meg annyi briliánttá törük a napsugarak.

A meredek partokat, medrével egyenvonalra simítá a fagyos boríték alatt zuhogó áradat.

Szalmával hintett szánösvény sötétlik itt ott csilámló felületén, egymás fölé halmazott viz és takarmány által, tűzifa hordásul alkalmas járókára hizlalva.

Partszéleken egyegy idomtalan töke, . . hullámok közé fagyott hegyes orru csónak.

A jégcsillagokkal ragyogó folyam nyugoti oldalán tölgyek mereszkednek.

Izmos gyökereik cserjék közé ágazvák, . . kopasz ágaikon üres fagyöngy kosarak lógnak, melyeknek zöld mohos kérgezetén hullatag zuzmaráz fényledez.

Az öserdő rengetegéből tompa viszhangokban bak-
tat kelet felé a fejszék csattanása, . . . olykor egyegy
aláfejszézett tölgyzuhanat rengeti a jegezett határt; —
sárgás torku iromba vadmacskák szökdösnek ki odva-
sok hasadékból; . . . rozsdaszin tollu kánya görbe-
dez vadcsipke bokrokon; . . . s ágas bogas bikk te-
tön rőtbarna pettyü hamuszin keselyü mókusokat le-
seget.

A rengeteg egyik téres irtásán, nyelvvelő lángosz-
lop emelkedik.

Kékellő folyama szellőket suhogtat a csendes
légben.

Az óriás máglya körül különféle alakok forgo-
lódnak.

Marczi kanász, jávorkákón függő vasfazék mellett
toporzikál.

Hátra csapott kuferczes kalapja alól vállaira gön-
dörödnek ragyogó fürtjei; . . . olaj szin arczán hólya-
gokat pattogtat a forrongó veriték.

Fére hajlik a metsző parázshalomtól, . . . és fel-
türközött izmos karjaival füstölgő bográcsot rázint ale-
vegőben.

Ismét vissza illeszti a jávor kákóra, .. beléje hagymát és friss szalonnát aprít, . . . só, paprikát hinteget, . . . és pirkadni hagyja a mennyei malacztokányt.

Marci kondás átellenében Petyi juhász fintorgatja orrát a rémitő hőség előtt.

Báránybőr kucsmáját töretlen bunda őrzi, .. vas-kammós juhászbotja földön hever; . . . s égő zsarát-nokká perzselt arcuzattal izeg mozog egy öblös serpenyű körül.

Most a barna edényen egyet kanyargat.

Balszemmel belékonyít.

Sustorékló keblére egész paprikákat vet.

Még egyszer jól megrázza.

Alája menyecskeszemű parázst rak.

Egy hétköznapi juhászimat pedrit, . . . s rotyogni engedi az izletes „fordits kását.”

A mérgesen csattogó tüzet süldő csöszök, .. bor-jupásztorkák, s gulyásbojtárok ölbe hozott száraz galyakkal szitogatják.

Jégvirágos galagonya bokrok csörögnek.

Egy zömök révészsegéd érkezik. Májfoltos tarka arcán gömbölyű cseppek fénylenek; . . . szeme dülylyed; .. orröblei hullámszanak.

Megérkezik.

Görbedt hátáról, illatos tartalmu kulacs, butykos, csobolyó szerszámok emeltetnek alá virgoncz sühederek által.

A fáradt révészke tűz mellé heveredik.

— Hollá, . . . hopp hopp, .. erre erre! — sivit, ordit a szétküldözött suhancztábor; maga Gurmandi is bekiáltván egy termetes baritont a végtelen rengetegbe.

— Hopp, hopp . . felel a viszhang, . . . s Bénua társaival megjelen.

— Na Marczy komám, hogy vagyunk a pörkölttel? — szól Trütü a sugár kondáshoz.

— Nem sokára kész lesz nagysás uram! . . . a süldöcske gerinczek gömbörödnek; . . a paprikacsövek ugyancsak aprózzák már hagyma kisasszonnyal a firiset — felel röhögve a villogó kanász.

— Osztán tégy ki ám magadért te kölyök rabló — veregeté vállait Bénua.

— Dejszen teremtek is az uraknak olyan, de olyan csemegét . . .

— Hogy még bakonyi haramia korodban se perdítél különbet — fejezé be Gurmandi.

— A „fordits kása“ kozmás ne legyen ám Petyi pajtás — enyelge Don Juan Jóska a teli pofás juhászszal.

— Nem kell félni uram! . . . mintha bizony első poróbám volna, . . majd megrottyantom én úgy, hogy hetedhétországra szól.

— Elő avval a rekettyüvel te Biriszló, hadd duzzogjon kása néném a serpenyüben — kiált Petyi egy karcsu betyárra, ki botjára támaszkodva lángok körül ácsorog.

— Addig mig e mezei tracta elkészülne, nézzék meg nagyságtok multságul a holt tiszát, . . egy parányi halászatot rendeztem rajta — kéri a társaságot Gurmandi.

— Ott vagyunk, . . . csak vezessen édes tisztartó ur, . . még nem láttam jégalatti halászatot — válaszol Élcsi.

— Én sem, . . . én sem, . . . mondák a többiek, . . .
és szivarszónál utnak indult a vidám karaván.

* * *

Az erdő alatt kanyargó nagy tisztából nyelvalaku
folyamszakadék vonul délnyugatnak.

Áradatkor anya és gyermek egy bölcsőben rin-
ganak.

Ha az öregfolyó medrébe visszatért, árjainak iszap-
völgyein gazdag mező virul; . . . buja csatángok bokro-
sodnak, . . . és a mélyen alászívárgott tápnedvekből füz-
vessző-tábor emelkedik.

Ilyenkor a szakadék-gyermek folyamányávali táp-
viszonya megszűn; . . . magára marad, . . . szélei, fő-
vénypartocskákká szikkadnak, . . . fogy, . . . összeesik; . .
de fenékig soha el nem apad.

Ez a holttiszta.

Jelenleg, mint az élő tisztát, úgy a holtat is, ra-
gyogó jégtükör övedzi.

A vastag jéglemezt fagyos hózuz borítja.

A hóparázsba farkas, vidra és nyulnyomok süp-
pedvék.

Szélein törpe füzek oldaloznak; . . . s nyakig vízbe
fagyott tapogató hálócska kukucsál.

A tó elején, négyszög alakú jégbevéselt kut bu-
gyog. —

A kútalaku jégvágattól jobb és baloldalon, egy-
máshoz közel eső lékek huzódnak át a fagyos tavon.

A tó szélén eső táglékezetéről rendeztetik a ha-
lászat.

Mintegy ötven öl hosszú, és négy láb széles gya-
lom (téli háló) a közép lékezet martján, halomba gön-

gyöltetik. Körülbelöl száz öles kötél hever mellette ke-
rek tekercekbén.

A kötél egyik vége gyalom hálóra köttetik, a má-
sik pedig izmos halászsegéd markában van, ki a balol-
dali lékezetnél áll.

Jobbfelől, kutostor alaku négy öles rud, mely a
gyalom hálóra fűzött kötél másik végével jég alá löke-
tik. Összeköttetésben levén a rud a hálóval, egyszerre
s egyenlő közíg haladhatnak.

Baloldalon, három-négy halászsegéd által vállakra
fektetett kötelen huzatik a már jég alatt levő háló, mely-
nek egyik lékezettől a másikíg haladását, a jobb oldali
lék alatt ballagó rud tájékozza.

A hálómenettel egyirányu lékezetbe vékony ga-
lyacsákak dugatnak; az innenső léknél a halázkormá-
nyos, vízbe szurt vasvillával, vagy kétágu fagamóval
kutatja, vajjon a kívánt lékezetíg elhuzódott-e már a
pózna. Ha jó helyen jár, akkor a benső lékbe szurt ga-
lyacsákak megbillennek; mi jele annak, hogy a háló, a
tónak bizonyos részét már úgy befoglalá, hogy a halak
többé ki nem szökhetnek.

Ily kezelésmód használtatik egyik átellenes léke-
zettől a másikíg, mignem a tó milyenségéhez alkalma-
zott kötélzet és gyalom szerint a jégalatti halak befog-
lyoztatnak.

Tó közepén huzdogált gyalog szánkára aprólékos
halászati eszközök rakvák, például: fejszék, gamzsák,
kötél darabok, lyukas ón-sulyzatok, kecze, villeg, rák-
háló, fűzvesszők, zsinórkák stb.

Ha a tó már telhetőleg be van hálózva, akkor a
gyalom, a rajta levő kötél segélyével, egy az elsőnek
megfelelő táglékezetén át, jégtetőre vonszoltatik.

Az átnedvesült sulyos gyalom tófelületen hever.

Körötte, hideghez szokott erős alkatu halászok, felgyürközve, leselkedő arcvonalmakkal, füzvesszöböl fonott könnyü tapogatót tartva kezeikben.

— Lesz-e egy kis kecségés szerencse Bolyhó bátya? — kérdez Bénua egy öreg halászt, ki a gyalom orránál mártogatá hajlott termetét.

— Sehogy se merem hinni nagysás uram, hogy valamire való vizi urfit csiphettünk volna — felel az agg tóbúvár, kinyomitva helyéről füles kucsmáját.

— Holmi oláh böjtre való czompót, kérészt, cigány halat csak fogdosgatunk bizony mi; hanem uri udvarba való jószágot nagyon, de nagyon ritkán — jegyzé meg egy lucskos süheder, huságra torkolván egy tátongó csukát.

— Te Poczok, ránts föl csak vessződre egy két kövér potykafiut, még néhány keszeget, — mond Gurmanti egy didergő kölyökhöz, ki a gyalomból általvetőjébe csikot válogatott.

— A vörös szárnyu keszeg főkép, jó lesz hirtelen pecsenyének — selypité egy pityke száju szatócs, földhöz csapván egy tátott száju békateknőt.

— Hátha még szalonnát is csorogtat reá az ember — szól egy másik halász czimbora, piros szemü fényes pontyokat ugrasztván markából a fagyos hülámokba.

* * *

A rengeteg kopasz lombjai közt, bibor parázsokban fényellik a lángok lobogványa.

Körüle vidám társaság.

Marczi kanász vasfazékjában ropogósra géمبرül az izletes pörkölt süldő.

Petyi bojtár büszkén andalog ingerlőn rotyogó serpenyűje mellett.

Gurmandi, pirított kenyérre fris szalonnát csorgtat.

Potzok halász, fanyárson hasgatott hátú kövér potykát forgat, melynek izzadó csepegvénye parázstetőn hólyagozva sutorékol.

Itt ott, szalmás üvegcsékkal és borillatos csikóbőr kulacsokkal, erdei vadapródok ácsorognak.

— Éljen a barátság!

— Éljen a szerelem!

— Éljen a haza! — kiálták a kedélyes czimborák, . . . s édesbús nemzeti dalok között, káröltve haza ballagának.

VII.

Névnapi lakoma.

A Bénua családdal még az erdei reggelivel füszerelt halászat estéjén, Gurmandinál találkozunk.

Névnapi lakoma.

Traktai készültek.

Mintegy hat ölnyi hosszú, és nyolcz láb széles szobát, magyar szokás és termény-bőségileg rakott asztal keressztek.

Szives magyar házakhoz, főkép dáridói ünnepekre rendszeren több vendég szokván, mint mennyi váratik, érkezni, Gurmandi asztalánál is oly közelben nyugosznak egymáshoz a teritékek, miszerint a keserves leülepedés alkalmával azt hinné távolról az ember: hogy mindenik vendég ülhelyéhez kötöttek.

Nemzetünk egyik igen kedves jellemárnyéklata: öt

helyére tíz vendég; . . husz forintnyi bevételhez négyszerezett kiadás.

Édes magyarom! . . . kedves nemzetem! . . . beh gyönyörű jószág is voltál, vagy és maradsz, . . . mig csak páratlan eredetiségedet alá nem gyujtja valami bitang civilisatio.

* * *

A névnap elnökszék Bénuának jutott.

Balján szép neje ül, . . a nemzeti érzelmű Jozefin grófnő.

Lovagja Trütü kapitány.

A mindig elegant grófnő fénysötét hajzatára jelenleg magyar fejkötöcske borul.

Egyszerű gömbölye gazdag hajkontyát fedezi, . . szabad tért engedve márvány homloka domborának.

A bodrok helyét széles arany csipke tölti, . . hátrészen kétfelé lobogó atlaç szalag, . . elrendezésben alföldi népdivat után egyszerűsítve.

Jobb oldalán a gyönyörű Glückmanné. Sötét, habosszövetű öltöny ékíti sugár termetét.

A barna moir öltöny ívalaku elővágata, ingerlő el-lentétben tünteti elő a szoborszerű vállaknak vakító havát.

Fakadó rózsakint hajnaló arczára fénygyűrületben omlanak éjfél hajának fürtjei.

A halfürtözet felrészén egy szál gyöngyvirág szerénykedik.

Rubin ajkainak mosolyán epedő szerelem gráciája andalog, . . s lángoló szemeiben fokokint égetőbben sugárzik a szenvedély hatalma.

Ilyen lehetett ösanyánk első mosolya a teremtés hajnalán.

* * *

Az angolnő a nők között az, mi virágok közt a fehér camélia, tiszta mint a szüz legelső szerelmi dobbanása.

* * *

A francia nő az, mi a bájillatu hónapos rózsa; . . a kéljelvezet örök ifju, s naponta változó illatszelen-
czéje. Az angolnő, ki francziává lesz, ki a francia kel-
lemét magáévá teszi, a kéljelvezet mellett, melyet nyujt,
megtartja ama szügies tisztaság külszinét, mely amazt
nemesbiti.

Ilyen volna a fehér camélia, mely a rózsa bájilla-
tát eltulajdonítná.

* * *

A magyar menyecske az, mi liliom árnyában a ró-
zسابimbó.

Jellemének leghivebb társnője: a szerénység.

Hazájában, a beteg édes anyát gyöngéden ápolja.

Szivének első dobbanása a hazáé; második: ked-
veseé.

* * *

A szép Glückmanné bájos szomszédságával Don
Juán Jóska boldogíttatik.

Szép-nem iránti illemből civil szerepeket is vállaló
Don Juán Jóska, sohajtozva emlékezik azon kedélyes
halász regére, melyben egy epedő barát oly csintalan
megjegyzést tesz a hálóval fogott leánykára.

* * *

Bénua átellenében, a házi gazda fivére ülnököl,
testben lélekben magyar ember, . . . eredeti példány,
nemzetünk vitéz és egyszerű szittya korából, melynek
napjainkban csak gyenge másolatát birjuk.

Deli termete, és harcziás arcvonalai némileg fedtetik a jelenkori olcsó civilisatiót.

Kezébe buzogány, . . alája büszke spanyol mén, . . s Árpád apánk vezérkarához készen áll a szárnysegéd.

* * *

Élcsi költő a toaszt szónoklatot viszi, . . . ötleteivel most galamb, majd kánya jellemet ölt, . . sovár pillanata Don Juan Jóska mellé repül; hanem szomszéd-sági illemből, a jobbán dévajkodó Tuli Fodorminta kis-asszonynek életre halálra udvarol.

— Uram uram, Czupász Flórián uram, szóllok az urhoz — szól az asztal végről egy talpig tricolor egyéniség, azon kis városi par force dandik közöl, kik toilletnél és discursaikban, mindig másutt használják a szint és kifejezéseket mint hová illenének.

— Állok elébe — felel Czupász Flórián, jobbában pohár fegyverrel.

— „Ott végzem, hol kezdém.

Szives házi asszonyunkat, ki jó anya, hü feleség; . . ki büszke arra, hogy magyar hölgyül teremtették, . . isten sokáig éltesse.“

— Éljen! Éljen!!

— Halljuk tovább . . halljuk!

— . . Ugy veszem észre — folytatá a szónok — hogy nem csak a sors, hanem házi gazdánk is tánczolatni akar bennünket; mire nézve, régi példaszó levén, hogy „hosszas állást ülés;.. ülést pedig állás szok követni“; . . . tehát általános fölkelésért emelem poharamat.

— Helyes, éljen! . . válaszolák a vendégek; . . . s a fölkelés megtörtént.

— Figyelmeztet-e nagysád egy némely komicus

scénára, . . leginkább a konfekteknél — monda Élcsi, a Trütü karjain sétálgató Jozefin grófnőnek ; . . többek közt jóízűt nevettem azon a tréfán, midőn egy affectált sóstisztné francziául utasítá vissza az étkeket, . . pedig a kompótból így kínálá szomszédját: „tessék ebből a komplotból!”

— Szép, az is igen szép — felelé a mosolygó poeta — hasonló ahhoz, midőn az én asztali mintám (t. i. Tuli Fodorminta) szórakozásból piskótával mártogatá a kapros káposztát; . . . hanem én más érdekeseb jelenetre emlékeztetem nagysádat.

— Lehet, hogy történt, . . de nem emlékszem.

— A mandoletti süteményekből egy átnyilazott czukor szivecskével kínálván meg Glückmannét Don Juán Jóska, . . a szép menyecske fülíg pirult, . . férje pedig ugyanekkor egy boudingos tálat ütött ki az inas kezéből, melynek borillatos tartálna, . . bálhoz cziczomázott szomszédnéja . . egy Stern kokker-féle agg hajadonnak puczczos ölébe ömlengett.

— Tehát a sikoltás, cseté-paté, innen eredt?

— Persze, hogy innen . . szegény Glückman kinnait csak vértanuk ismerhetik, mert ha neje mosolyga, ő könyezett; . . ha a kis menyecske kedélye vidámult, a férj oly sötét pofát vágott, mint egy öngyilkos angol, halála előperceiben.

— A mamát nem sejtém, hogy apprehendált volna — jegyzé meg Trütü kapitány.

— Hohó barátom, a mama ez ügyben finom diplomatát játszik. Emlékezzél pár hét előtti tiltakozó modorára. Leányát őrzé, mint árnyék a napot. Igénytelen, s mit sem jelentő pillanataért, . . ártatlan szóváltás, séta,

kocsizás, s kártyai beszövődésért, gyermeke szemrehányásoknak esék áldozatul.

Mostanában leány és mama együtt s ugyanazon tárgyon, ötleten mosolygnak, vigadnak.

Ha a szép menyecske zárt kedélyének szabad tért keres, a mama eszközéül szolgál.

„Ezen modor kevésbbé sikamlós következményü“ gondolá az eszélyes mama, . . . s leánya betegséigihez homoeopathiát alkalmaz.

— Mari társas modorának ily hirtelen, ily ellenoldalu átváltozása magamat is meglepett — mondá a részvékeny Bénuáné — ezelőtt minden csekély tréfáért, mihez leánya járulni akart, launés lön; . . . sirt, ellenszegült; . . . jelenleg pedig mily előzékeny, mily sziveskedő, hogy kedves gyermekének társalmi örömet szerezhessen!

— Meglássá nagysád, hogy ma még a kis Mariskó táncolni fog — mondá Élcsi.

— Többet mondok, . . . a mama se marad ki a csárdásból — jegyzé meg Trütü.

* * *

Igaza volt a két psycholognak.

A nagy Mari és kis Mari egész estén át együtt versenyzének a táncokban.

Glückman eleinte komolylyá lön; . . . majd busongott; . . . később fejét is fájtatá; . . . mind hiában; a szép menyecske sorra röpkedé a tánczokat mint ó-görögországnak föltámadott szilphidje.

A névnapi vigalom kedélyesen folydogál.

Gyönyörü népdalainkat a föllelkesült társaság énekli.

* * *

A valódi magyar népdalok, ossiáni búsregényes szellemben irvák.

Keleti költészet gazdag virágzata ömledez nemzeti költeményeinken.

Benső becsüket a nép rokonszenve határozza.

* * *

Amott a testvér és koszoru táncz lejtetik, nemzeti komoly méltósággal; egyszerűen, mint a nép jelleme; . . . most hősiezen, mint a nemzet történeti multja; . . . majd ábrándok között, mint ázsiai véralkatu nemzedékünk köz élete.

A hajdani grációk pindusi táncza lehete oly nemes, oly gyöngéd, oly bensőleg áradozó: mint az eredeti alföld népies csárdása.

Élénkül a vigalom.

Szilajodnak a nemzet komoly tánczai.

Küzd, fárad a tánczos, ölelendő céljáért.

Fut, röpül a tánczosnő kedves üldözője elől.

A szerény virág is elvégre megadja magát, és szellő kedvese karjaiba borul.

Ez a magyar táncz és hölgyi erény philosophiája.

* * *

A névnapi lakoma végéhez közelg. Cosmopolitikai tánczélvek jelentkeznek.

Czupász Florián francziát négyez.

Forpász Adón kotillon figurákban remekel.

Tuli Fodorminta kedvencz mazurját hegyezi, s imádója . . . Csupor Imrussal a vis á vis figuránál jóízűen kokettiroz.

* * *

Még csak néhány percz, . . . s Gurmandiné névnapja is beiratik a mulandóság kopott szótárába.

Csere Bandi patvarista sólót tánczol

Frisében sokan osztoznak.

Három a tánczában mindenki részesül.

Bénuával csak a szélvész versenyezhet. Trütü kapitány Jozefin grófnővel lejt. Gurmandi Éjfélinét hajkurázsza. A szép Glückmannét Don Juan Jóska billegteti. Élcsi költő a papnéval sántikál. Gurmandiné egy köpczös suplikánssal dudorodik.

* * *

Hibri tiszteletes, nejére a szöglet fellegvárából leselkedik.

* * *

Glückman pedig ujabb fejfájaldalmihoz idegen koponyát akar kölcsönözni, . . . s imigy keserg:

— Ugyan, meine einzige, theuere mama, nézd csak a kis Mariskó alig tud biczegni . . . ah Gott! . . . oh du lieber Gott! . . .

Igaz, hogy a szép Mariskó kicsinykét biczczent, . . . de nem lábaira, . . . hanem szivecskéjében.

* * *

A hölgy egyetlen hivatása: szerelem.

Ha ezzel bir: mindene van.

Ha e nincs: semmije sincs.

VIII.

Repositio.

A tél elzugott fagyos szárnyain.

Rideg fuvatagok helyén mezei szőnyegzet virul s

merev jégtorlaszok dagadozó hullámok közé sirták könnyeiket.

Gyönyörű tavaszi nap.

A halott természet föltámad, . . s teremtő jogát és erejét visszanyeri.

Lágy szellő kavarog a lég örvényletén; . . . sűrű ködpárát nyögell a föld rétegzete; . . gyöngéd bim-bózat fakadoz nyújtózkodó lombokon, . . s áldó madarak dalfohásza röpül a természet örök istenéhez.

— Istenem, mily szép az ébredő természet; erdő s mező virul, dalt zengedez a repdeső madár, munkára kél a zajló emberiség, . . s vigan csevegnek a tesvé-rileg ölelkező habocskák. A vándor madárka fészket keres, talál, . . . honába tér az üldözött; . . . csak mi, egyedül mi bolygunk hazátlanul.

Növérem ölelő karjai közt, s emberbaráti körökben tölthetem ugyan hazátlan napjaimat, . . de a családi örömek élete olyan, mint növényeké: idegen ég-aljaknál hervadoz s elvirágzik.

A haza, bár minő távol, bár mily nyomorban is édes haza marad.

— Ne epeszd magad, édes jó anyám — szóla a szép Glückmanné, könyező anyjának, . . én mindenek fölött istenben bizom, . . s elősejtelmem sugja, álmaim vigasztalnak: hogy balsorsunk rövid időn változni fog.

* * *

A szép gyermek álmai, elősejtelmei valósultak. Birák ítélete az igaz ügy védelmére nyilatkozott. A honában is hazátlan Ejjféliné, jog- és embertelenül elfoglalt birtokába ünnepélyesen visszahelyeztetik.

Buldok Iczik uzsorás, ki a báróné birtokát, holmi bitang igények és törvényleti buvókák mellett körmei

közt tartá, huszonkét ezer pengő forintnyi praetensiója fejében, . . . negyven bankó-czédula forintot kapott.

Az uzsorás azóta még sábeszen is sóló hagymát eszik.

Éjféliék pedig Rózsamezőn élvezik a csendes háziélet igénytelen örömét.

1850. April 18. Reggeli 7 óra.

A Bénua udvar különféle szekerezetek színhelye.

Éjféliné, . . . a szép Mariskó, . . . Glückman hadnagy, . . . a kis Hanka Rózsamezőre indulnak.

Bénua, . . . Jozefin grófnő, . . . Élcezi költő a magyar főváros felé veszik utjokat.

Trütü kapitány és Don Juan Jóska Csattagon maradnak.

Csókók ölelgetés sohajok bucsukönnyek.

* * *

A szép Glückmanné bensőleg sohajt, epedő szemem könnyharmat ragyog.

Oh boldog Donjuánja Csattag vidékének!

HÁZASSÁGOK A DIVATVILÁGBÓL.

A character nélkül quietált öreg constitutio áldásitól nem ritkán ittas hajdani magyar országban, tul az óperencián . . . (az az forradalom előtt) létezett egy csinos mezővároska, mely hogy létezett, már csak onnan is gyanítható: hogy jelenleg nem létezik.

Ha az akkori vandal-pusztítás történetét egy kóbor historicus hevenyében megírhatta volna: mintegy következő epizódot csúsztat naplója álfalai közé.

„Tegnap még virágzó polgári szorgalom áldásira mosolygott a csillagok tündér világa; tiszta és izletes építményeken tündöklének a nap arany sugárai, nyugalmas élénkség honolt rendes utczákon, s bájos kerteskék szunnyatag virágain csillogának a hűs alkonyok harmatkönyei.“

„Ma már sivatag romok fölött borus föllegek szállonganak; . . . koldus arczokon futkos a sápadt hold reszketeg sugára; elgázlott mezőkön, hervatag völgyeken sohajtgat az enyészet szellője; vérig üldözött árvák, özvegyek siráma közé szégyen-fátyolos ég per-

metegje vegyül, s időtlenül elfonyadt gyümölcs-zápor hullong a vér-temetők rögtönzött fejfáiról.

Volt . . . nincs . . . lessz!

Ez a természet jelszava. Ez a korszakok hatyuéneke.

Halál . . enyészet . . itt e földön is életbölcsök.

A csendes folyamok vízi estélyein lehet hogy leg-
hübb barátja könnyeivel toasztiroz a szelid kecsége. —
A karcsu özecke tán nem is sejtí, hogy cserjék ifju
bokrai közt elhalt kedvesének sírján szendereg. — A
nyugtalan kabócza sirdalocskát dudolgat, és ugyanekkor
elhalt nagymamája fűszál termetén lejtí a mezei balet-
tok polkáját.

Az élet halállal fizeti kölcsönét.

Nincs e földön nála rettentőbb uzsorás.

Volt . . nincs! . .

Hajdan zsarnokok imája, . . később méregkelyhek
kőrirata, . . majd pénzügyi lidércz sohaj . . csaták fer-
getege, . . diplomatikai syren dal . . s nemzetek bu-
csuzsoltára.

Igy változik a világ.

Ma hopp . . . holnap: kopp.“

Ha forradalom alatt a tudomány félének körmére
nem szoktak volna koppintani: a historicus ily forma
előbeszéddel gyászolandotta az enyészet vizitbeli ge-
nerositását, hanem mivel én sem történetet, sem tör-
ténhetőt nem írok, tehát förödjünk meg a fresco hullá-
mokban.

Ha uszni tudsz: kimenekülsz . . ha nem: bele fultál.

A halva született, hanem vénségire föltámadott 18-ik században a szabad eszmék és bankjegyek, rongyokból és véres veritékkel kerülének elő.

Akkor sok hitvány világ-lazaróni czifra áron gazdagodott.

A léha bojtortvány gyönyörű liliommá szépült a termékeny és türelmes hazai földön.

Ily szellemben s korban emelkedének Lorányfalvának család fészkei.

Hajdan mint nem magyar helység Tuturucz nevet viselt.

Népessége, sovány bugyogójából kövérebb életmódhoz bundásodott.

A hitvány, csöcselék inpopulációt nem termé megivadék számra az egészséges clima. Vérbe leendő behusantatása ki lön szorítva az anyagi istenhez közeledő emberfaj köréből, s pár izmos nemzedék hatalmas befolyása által mocsáros égaljak miazmáihoz tápanyagul száműzetett.

Azonban a szerénység és abszolút semmisedés, nem minden bokorban terem.

Némely halandó például oly dühös mértékkal dorbézol a szemtelenség vadborából, hogy ha ajtódon kiodobod: besétál ablakodon.

Valamely kitágult, elkopott, szétfoszlányult eszme nem ritkán annyira terhére van kedélynek, léleknek, hogy tőle, mint unalmas vendégtől ohajtanánk minden áron szabadulni.

Zaklatod, . . ütöd vered az ötlet és feledés korbácsaival; . . agyadból organumid határhoz kergeted, . . mit sem használ: végre is spináton fogod velődbe vissza enni mint negatív auflaufot, . . és éjjel nappal nyakadon

ül, míg csak sonett vagy dictio alakban föl nem dolgozod.

Loránfalvának áttisztázott generációja ép így járt Bömbő nevű azon ivadékkal, mely Tutturucz falu horpasz emberisége közül átmászott a XIX. század karsu árboczához, hova a magyar alkotvány nagylelkűségéből sokféle vad és szelid népállatok kapaszkodni törekvének.

A constitutio sánczolata meglevén mászva, a hon-szerző rokonatlan nemzethez tömérdek atyafi csatlakozott, . . . s a szolgaság zabláját nem ismerő vitéz fajrövid időn hasonlónvá lőn Fáy András nyergelt paripájához, melyen hitvány majom is lovagolhatott.

Az akkori népsáska vándorlatkor Bömbő familia is átcsámpáskodott a zsiros szittyia paradicsomhoz, s nem sokára oly mérgesen berágta magát a jóféle töltött káposztás nemzetiség szerelmébe, hogy másfél századnyi vérirtó s diluativ catastroph sem volt képes alak — és jellemtypusát gyökerében megingatni.

Paprika hullámokkal dagadozó hortobágyi gyeptengeren nem vitorláz oly forró étvágygyal a piros, hájfényben ragyogó délczeg gulyásbojtár: mint a hollyan mélységes tisztelettel hajlongának a gombakint szaporodó Bömbő atyafiak a magyar konyha husos oltárának . . . s a kövér alkotványt imádó sarjadék közül nem akadt egy . . . de csak egyetlen picinyke Bömbő sem, ki száz ötven év alatt annyira legalább torkához imádkozta volna a nemzeti nyelvezet correct géniusát: hogy beszéd módjában mindenik szótaghoz különféle nyelvtöredéki csatangokat ne kötőfékezett volna.

(Például: ma is akad még oly Bábel apáju egy két

mammuth, ki a jó napot fél óráig és tizenkilencz fajta nyelven kívánja.)

A legesetlenebb nép menageriákat nyakra före nemzetesítő sors könyvében meglevén irva Tutturucz falunak magyar várossá graduáltatása, történetesen a pulidorból dolmányba átkapaszkodott Bömbő család iránt sem lőn hálátlan a szunnyatag sors murmutir musája, mert a tisztelt familia egyik utódja in specie: nemzetes és vitézlő Bömbő Saul oly bokros ajándokában részesült a mennyei kegy istennőknek, hogy de nomine s érdemileg vidékszerzte „ezer mester“nek czimeztetnék.

Vala pedig Bömbő Saul személyében és állatjában következő művészetekben compossesor, ugymint: lakatos, csizmadia, molnár, fűszeráros, tolltépő, köteles, kerékjártó, vályoggyárnok, patikás, virsli művész, tolmács, gyertyamártó, bádogos, seprű kötő, bognár, virágoltó, csaplár, gyapjuliferáns, kéménykotró, mészáros, einspániger, cserepsik-metsző, rector, kőrdás, harangozó, mérnök, kasfonó, egyházfi, kukuricza csősz, káplán, madarász, téglavető, köszörüs, szobafestő, órás, graiszler és veszett-kutya-orvos.

Óriás talentomának ezen csekély attributjai felett sok mértföldnyivel távol büszkélkedék azon méltóság, melyhez a kegyes istenek felhurezolák.

S e komoly méltóság . . Lorányfalva eklézsiájának tiszteletbeli kántorságában fejlett ki érdemei előtt, mely állapotjába a tüdő torturának, oly buzgón belé szerelmesedék, hogy valamint miképen Demosthén dadogási hibáját gyógyítandó, hegytetőnek ügetve kövecsdarabkákat harapdált, azonképpen Bömbő Saul, midőn vakmerő részegségének miatta tömegestől rohanák meg természetes gége birodalmát a rekedtség vasas németei,

tehát kitántorog vala hűs reggelek harmatján a mezők mezejére, és elkenetlen-kerekesegett hangjának vissza ércsesíthetése végett, duettet ordított a szirteket egymáshoz csapkodó szilaj fergeteggel.

Különben phisicumára nézve, kurta mértékre másolá a természet le a mesés mirmidon fajig, és fel egy muszka csákó láthatáráig.

Tekintsük meg közlről.

Fejbeli átmérője közel áll bizonyos őszi dinnye fajhoz, mely káposzta alakban, főleg fris tejfel és halvány piros rostélyossal átfegyverezve: nem megveendő csemege.

Ég fölé kívánczó hajzatának serte mivoltával mesterileg tisztára lehet sárkefélni, patkányfogóvá csontosodott hármelyik bagaria csizmát.

Szemecskéi fashéban látszanak egymással lenni, . . egyik dél, másik észak felé kacsingat; . . a déli, szürke színben pislog, az északit libazöldre festé az anya természet.

Nem kell félni ha mosolyg, . . akkor csak gyermekeket szokott lenyeldesni; . . de mikor nevet vagy plane röhög: ugy két felé szalad a szája, hogy más-honnan kell illető helyére visszahozatni.

Bajuszára nézve hű alattvaló; szálain viseli az illető szinezetet. Itt ott puszta telkeket vésett közéje a kiméletlen ragya-kór, melyek oly formán néznek ki, mint hat hetes vetés között a kopasz barázdák.

Egyébiránt éneke csattogásaihoz, vagy ivás közben, főntebb tisztelt bajuszkája éppen nem alkalmatlan, mert ha éhes, szomjas és dühös: elrágja; . . részegen pedig, a tüdőgyilkos szivar gyújtásoknál: leperzseli.

Fiatal korában és jézsuita spiccel . . (az az: mi-

kor tizenegy pint kerti bornál többet be nem kaphatott) szerencsés courmachernek állítatik a lorányfalvi és szomszéd matriculák által.

Zápor tulajdonai között, melyekkel szülőföldét és az ártatlan vidéket ostromozá — ugy hírlík, hogy a faragó művészet hajlamát legbujábban röhögé reá valamely szappanosné alakban incognitózó bitang grácia, mi onnan világos: hogy patriotai hála érzeténél fogva (és két ezer pengő forintért) olyatén orgonát furt faragott a lorányfalvi eklézsia részire nyersdiófából, hogy ha csak bükkönnyel, kukoricza csutkával, s más efféle massiv jószágokkal nyakig nem tömetik a nemes instrumentum, tehát azon esetben minden pedál-torturák és istrángokkali huzavonás nélkül is szünetlenül szuszog, nyifeg nyafog és ordít.

Példák leghübb tanító mesterek.

Történik hogy piros Pünkösd napját szokottnál fényesebben ünnepli a lorányfalvi közönség; s lön egyuttal orgona szentelés.

Elzeng az ének, . . . az oltári rituálék megszűnnek, . . . s a föllelkesült hitszónok már böven neki is tol-lázkodik a dictiózáshoz.

Mély csendet igényel az oratori jelenet.

A csend be nem áll.

Nyakra före dudál valami a karzaton.

In massa a tulbeszédes furulya felé fordul a türelmetlen tömeg, megintendő mintegy a netalán figyelmetlen kántort.

A szentséges duda mégis fú, . . krádog, . . nyerit és sivalkodik.

A publikum köhög és pisszeg; . . . az orgona pedig vesztebbül ordít mint valaha.

Erre a végetlen nyávogásra megretten a publikum, . . . zsibajnak, tolongásnak se vége se hossza, . . . sok öreg anyó kísértetet lát, . . . némelyik ijedtében az ördög szarvát is megfogta, . . . s rajta, vesd el magad, . . . mindenki szétfutott az egyházból, . . . csak a pap maradt némává meredve, s a keservesen siránkozó orgona.

Másnap eklézsia-gyűlés, lóvásfutás, inquisitio s több e féle.

Kisült, hogy Bömbö Saul, nem az hogy műalkotási hibáját elismerte volna, hanem még kétannyi díjjal követelt azon logikánál fogva: hogy némely orgona akkor se szól ha nyomják; e pedig akkor is dudál ha nem ütik; . . . ergo: ötöt a háromból, marad: kilencz.

A művész extra jutalomért esedezett.

Meg is kapta.

Remek műve . . . a vakmerő tüdejű majorenn furulya, kiszenteltetvén az egyház felső régióiból; fából készült halandó részei átadatának a könyörtelen kandalló lángjainak, melyeknél a művész is melegedhetett; pogány kézre került bádóg csöveinek generositásából pedig máig is szörpölgeti az illatos gabona pályinkát Bömbö Saul és a nemes publicum.

Bömbö Saul mélységesen sebezve találván furó faragó művészetének kényes oldalbordáját, . . . megveti a hálátlan világot, . . . magányba vonul mint egy rezignált mizantrop, és lelkestől testestől besülyeszti lényegét az antik jószágok példátlan imádatába.

Dühös szellemi étvágygyal rohanja meg, mikor csak szerét teheti, az ó bort és görög mythológiát.

Az első cikket, t. i. az italszerelem hő foganatját kukolikó pirosra spanyolviaszodott ormánya provinciáin élvezheti a figyelmes képiró; . . . másik artikulus pedig, névszerint a mythologia merész studiuma, cosmopolitai minőségű leány magzatjain ütötte ki magát.

Valának pedig nékie Éva anyánk neméből három hajadonai, kiket részint az ó isteneknek, részint a föld fiainak áldozott, egymint: Pia, Harpia és Anarchia.

Alig hinné az ember, ha nem tapasztalná, hogy egy ócska kalendáriumfaló honorárius Dulcamára, oly felöltő jós tapintattal birhasson, mint Bömbő Saul gyermekei jövendőjében.

Neveik jelleméhez hiven csatlakozik a természet anyagi és szellemi adományozása.

Pia karcsu, mondhatni tulegyenes teremtmény, mint egy jéglemezen hajlongó fiatal nádszál.

Arczbőre hasonlít a Bereg vármegyei citroméhoz; néha sűrű barna pettyekkel van áttörve mint a kormos alma; többször ragyogó fényes, mint éjtel a szent János bogár.

Buzavirágszin szemei hosszudad fekete pillákkal árnyazvák; leginkább hold és csillagok körül szeretnek forogni, . . . ha pedig ezek hiányzanak: ugy csak a földi halandókon nyugosznak meg.

Arany szőke hajzatán somnanbuli ösztönszerű ízlet fodrai hullámszának; . . . ábrándos mosolyakor bájvölgyecskékké omladoznak arcának rózsa vidékei; . . . s vérszín ajkain női epedés harmat-gyöngyei csillámlanak.

Hatási ideálul öreg kanári szín öltönyt visel, széles csiga-fodrozattal, melynek rövidke szárnyai alól kedves emléket bűvölnek a férfi szivekre gyönyörű lábcskái.

Titokban sokat áldozik a hiúságnak, mert hajnalkor bal oldalán szunnyad. Szerelmi reménye teljesülendése végett virágot mindig két ujjal szakít; . . s hogy fülecskéi átlátszó pirosak maradjanak: május hóban özvegy gerlicze könyvet iszik; tarka pille fészekben tartja fülügöit; éjfélkor virágok sóhajait hallgatja; erdei nefelejtés téjben mosdik; és fördéshez rózsa leveleken átszűrött harmatot használ.

Hogy kedvese emlékét allegóriákban is imádhassa, tehát hajnalonkint versenyt énekel a szerelmes sármány madárral; . . . délnek idején szorgalmasan falatozza a töltött galambot, . . holdvilágnál pedig téveteg bölcsöböl diminuált zengő cziterán gyönyörűen hárfázik.

Ha pedig a szépséges Pia lényeg mivóltának szel-lemborítékját is ráába illesztjük, nem lehet nem imádni: mivel ő csendes természetű, mint reggelenkint a nyári esső; . . . hallgatag mint bukott forradalom után a feleségő népszónok; . . . és templomosabb a legbigotabb kalvinista egyházfinál.

Istenfélő és igénytelen Piával borzasztó ellentétben áll nővére . . Harpia, illetőleg huga, Saul atyónak második, vagyis közép magzatja.

Apró természetben édes tátijának hasonmása, mely t. i. természetkéje oly ultra keskeny tactusban tipeg tapog ez árva földön, hogy huszonkilencz éviglen az egész vidék iskolás gyermekül tartá; hanem mikor dőbörgő szózatával handabandázásnak indul, mindenki meggyö-ződik, hogy bár nem férfit, . . minden bizonynyal nem is gyermek.

Fejalkatát tévedésből úgy pofon kapta a szilaj játéku természet, hogy csaknem oly lapos, mint a keletlen málé.

Borzas szemöldjei közé egy pár éles vonal véste magát, csontig felkapaszkodó a szűk homlok véghatáráig, kísérve számtalan redő árnyéklatoktól, melyek kék sárga teintjét keresztül kasul barázdolják, mint nyári alkonyon ropogóra fonyadt mezőt a fényledő pókhálózatok.

Orrát bár melyik vén keselyű használhatja egér-gyilkos vendégszerepre, . . s ha busul: bal czimpája kizöldül; de mikor totál pulyka méreggel haragszik, oly goromba hajlatokban kanyarog, hogy alsó ajkát véle kényelmesen pirosra csókolhatja.

Bajusza ütögetni kezd kifelé, hanem még ki nem pödörheti.

Ha valakit C.durból nyelvére kap: az bátran folya-modhat a siketnémasági oklevélért, . . . megnyerte, s örökre elfeledi, hogy valaha beszélni is tudott.

Mikor a pletyka variációnak neki fanyalodik, nem maradhat véle egy határon más: mint egy vaczkor kofa; két sváb ladikos; három részeg hausknecht; és négy guerilla kapitány az Apennini öserdökből.

Következik végre Anarchia kisasszony, Bömbö Saul családi bandájának czinczogó tamburája, és a czi-mekben őrzöngő ezermester familia-kertjének leges leg-fiatalabb csemetéje.

Külseje bájairól hallgat a lovagias krónika, vala-mint azt sem említi, hogy a ház körüli kormányformák-ban boldogult édes mamáját képviseli, ki oly mohó fan-

táziával imádta a változatosságot, hogy mit délelőtt himzett, délután egy szálíg kifejté sat. sat.

A Bömbö háznak ő a perpetuum mobiléja ; . . . gondokkal, küzdelmekkel spékelt omnibusa ; . . és fáradatlan, sarkon forgó eleven citadellája.

Ha vendég érkezik a házhoz, sűrög forog mint kényeső a tollazat-börtönben ; mikor pedig extratóra kényszerítik a körülmények : nyugtalanabb a spleenek spleenjében kinlódó életunt angolnál , ki Londonból nyolcz percz alatt Kecskemétre szeretne kocsikázni.

Tudtomra csak a francia nemzet rohant annyi kormány formán keresztül, mint Saul mester családi épületének bel- és külállapota Anarchia uralkodása alatt.

Szünetlenül ront, bont, mint valami ádáz fergeteg.

Speiszből ebédlöt aplikál ; kályhán ablakot vágat ; a tyukólat kifesteti ; a zabhombárt klavirra emeli ; nagy kendővé zavarja a kesztyüt ; szalonnával spékeli a palacsintát, tehenet lovagol, lencsére turót hintet, az agarat borsót vetni deputálja ; kocsissal csipkét himeztet, árva stiglinezét pedig ráuszitá egykor a szomszéd komondorára.

Ily természetű chaosz-mánia tenyészvén Anarchia különben subtil formátumra korlátolt földi terjedelmének lelki atmospherájában : képzelhető hogy Bömbö Saul uramnál a szilaj demokratiai rendszer gyakran vérbe fagyva hagyható az igénytelen konyhai monarchiát.

Sorra biographizált ezen három vad gráciának rettenetes compossessorául rendelé a sors Bömbö Sault mindaddiglan, mig csak rajta is — mint más politikai zugban leszködő szegénylegényen — forradalom kö-

nyörült, t. i. lorányfalvi három loyális dandi nőtlenség elleni összeesküvése, kiknek törvényes magokviselete alatt a tisztelt atya oly szerencsés, hogy egy füst alatt tarthatja fel leányai menyegzőjét, s in summa heten egy vederbe sirhatják a házassági szervezetek keser-édes könyeit.

A véletlen ugy akará, hogy Lorányfalván három arszlán igényelje leginkább a pártás osztály figyelmét és kegyeit, ugymint: Bodri, Modri és Sapudli.

Eleven ficzkók, vidéki élelmes don Bazánkák, . . . istenhez naponkint közeledve, ki semmiből világokat teremtett.

Mindhárom illetékesen besughatá egymásnak: az „alter ego“t.

Bodri Tamás — Pia kisasszony szivecskéjének boldog inhabere — Tályán ugyan pinczér volt; hanem Putnokon marqueur is lehetett volna.

Jelenleg vidéki iparlovag firma alatt hajhász, futár, liaisonok titkos elefántja, és kényesebb szerelmi ügyekben universál intermediátor.

Hajdanában édes apja (egy liptómegyei becsületes sonkoly szatócs) által másfél véka főzelék- és egy kölyök komondorért az alföldi pusztákra becserélteték.

Sötétben szentül hiszi, hogy ő gavallér, mit fényes nappal is erős hitté vágyik kvalifikálni, mert pörge bajusszal, sarkantyusan és ezer pitykés dolmányban képviseli Árpád apánk sujtásos fajzatát. Mely kísérlet különben sikerülne, de az az állkapcza autentikáló magyar nyelv sehogy sem képes gége birodalmába magát ugy befészkelni, hogy discursának két harmada, mint

Svatoplugféle ingredientia — át ne tántorogna a világ belátásához.

Mire nézve: nem kevés dictioval torkában, . . . több krapulával fejében, . . . és legtöbb szemtelenséggel, betör a duett-élet tövises rózsakertjébe, és privát érdemei, . . . fényes pitykéktől csillogó külseje, . . . főleg pedig nemzeti rokonszenv csatornáján, (lásd Bömbö Sault de Tuteuruc) boldog lön leszakaszthatni az édes atyai kebelről lemosolygó nefelejtset: Pia kisasszonyt.

* * *

Modri Nikodém, rimaszombati exfodrász és kefejavitnok, beinvitálván magát mint forradalmi bujdosó planeta a lorányfalvi polgárság vendégfogadási szerelmébe, urias rutinjánál fogva . . . (miszerint a vesepecsenyét nyersen soh' sem eszi) rövid időn roppant furorét csinál az illető dámák előtt; sőt Harpia kisasszonynak plane szerelmi kegyeit meg is nyeri, mely szerencse leginkább onnan virul reá, mivel a vidékbeli munkás halandók között egyedül nekie, . . . az az Modri Nikodém exfodrász és kefejavitnoknak sikerült Harpia kisasszony ultra köndor frisurájának túskebokrait türhető horizontál állapotra egyengetni.

Ezen fáradalmas műtétel nem is maradt jutalom nélkül, s Modri Nikodém s Bömbö Hárpia a 'házasság' című színjátékban komolyan fel is léptek.

Modri Nikodém spártai származéknak ugyan rágalom nélkül el nem ismerhető, hanem hősies hajlamát az irigység sem tagadhatja, mert gyöngéd érzelmű művész és par force emigrant részére neki rohant a szörnyetegnek, és Harpia birtoklatában türelmére uszított néhány vadállatot.

* * *

A föld kerekiségén azonban — legalább Loránfalván — nincs oly boldog, oly elégedett halandó, mint Sapudli Fridrik, a már idáig is agyba föbe érintett Bömbö Saul Anarcbia czimű házi pipiskéjének ragadozó madara; . . . vizit kártyája nyelvén szólva: helybeli veterinar, szülésmester, fogorvos és tánczművész . . . (egyébiránt az igazság szinpadján superbia, — az az: borbély legény.)

Sapudli Fridrik — vagy is nemzeti nyelvén Fritz von Sapudli — nevezetes egyéniség Loránfalván . . . és a szappan buborék mulandó országában.

Elegant külseje, főleg szerencsés orvoslatai mind a két nemnél, kivívták részére az elismerés, sőt bámulat erkölcsi oklevelét.

Szilárd jelleme már csak vakmerőn ágaskodó vatermörderéről is fel ismerhető, mert ha nyulánk nyakát két darab csontkemény lepedő közé csipteti: valóban hajthatlan, mint valami extra trainen utazó kilencz mázsás mandarin.

Gálához másfél suknyi pincset visel . . . mit ő is conservativ kalapnak nevezhet, mert benne — ha gyakran fején van — télire fris ugorka félét conservál.

Orvostudori funkciójánál sok szerencsével működik, mert a tüdőgyuladást foghuzással operálja, . . ha májbajod van: kimetszi a tyukszemed . . lépdagadás ellen pedig a hajzaton gyönyörű grádicsokat épít.

Az ostoba varjut hét nap alatt tudós papagállá faragja; . . . 24 órai praelection nála a szajkó költeményt szaval; . . a bivalborjut apportiroztatja; . . nádi verebet kanárivá hazud; . . mopszli fület kótából nyeseget, s a nyulakat futtokban beretválja.

Politikai hitvallásában szinte furfangos iskolát követ, mert optimista, és még sem hiszen a diplomatiában.

Mint hazafi sok kulaesből iszik, mert ha fegyvercsörrenést hall: fekete frakkon sárga gombokat visel; népies conventekben pedig (malomban, keresztelésen, lakziban és temetésen) haragos-vörös mellényben, zöld kesztyűkkel, és fehér kimondhatlanban kapaszkodik a magyar rokonszenvhez.

Illy férfiú, ki Kaliforniát in natura utban lenni állítja Magyarországra felé, kiérdemli, hogy Bömbő Anarchiával egy szál gyepelőre vontassa a házassági szerkezetet.

Ezek folytán Bömbő Saul, mind a mellett, hogy tuturuczi származatát lelkén testén bő adagban viseli, öntudatlanul mártatik bele a magyar nemzet jellemébe, mert leányai férjhez menetén: sirva vigad.

Nem csoda.

A mely apának három oly leánya, mint Pia, Hárpia és Anarchia . . . három oly férfiúval mint Bodri, Modri és Sapudli, házassági rózsalánczokat kovácsol, valóban studirozhat: vajjon sirjon-e vagy vigadjon?

Bömbő Sault mint ipát és apát, s az új házásokat egy ideig meg-meglátogatók a vigalmak s mézes aplikaturák örömei; hanem pár hó múlva hozzájuk is, mint nem kevés megkétszerezült halandóhoz beköszönte a sirás, rivás és fogaknak csikorgatása.

A törvényes esküvel körülhálózott oltár fölött mosolygó ámorok szállonganak kétszin lobogókkal.

A megszokás . . . hideg udvariasság . . . kimért szerelem lánczolata szétpattan.

Többfelől villámok csapkodnak az új házások szerelmi édenébe.

Kirohannak medreikből az áradó szenvedély-hullámok, — elseprik a házi nyugalom virányos mezőjét, . . s az igénytelen családörömek idegen földekre, nem ismert éghajlatokhoz vándorlanak.

* * *

A nőséleti szent monopolium pecsétjének feltörésében nem tagadja tovább nyugtalan és dulongó jellemét Sapudli Anarchia, . . széttépi a mézes hetek emlék koszoruját, s Bodri sógorral hámozza a lopott szerelem tiltott gyümölcsét.

* * *

Majd Modri Hárpia feszíti keresztre a házassági egyoldalúság unalmait, és a finom Sapudli gerlekint nyögdecselő szerelmében rakja le gyönyörörlveinek ingatag alapját.

* * *

Később a templomos Pia sem akarván nővéreihez hűtlen maradni, ő is a példaszós diákné vásznából dolgozik, s a kedélyes Bodri karjain járdal a férjámítás tanulmányos iskolájába.

* * *

Mint hogy ezen nagy szó „örökké,” mind a természet mind az emberiség szótárában hamis hangot ad, tehát innen következik, hogy mint minden földi jószágnak: úgy a szerelem tilos kéjeinek is határai vannak.

Bodri ismét klimát cserélt, s egy tenyeres talpas tánczosnővel besasioz a vidéki Tháliák birka hodá-

lyaiba, rugkapálandó hosszatag éjeknek idején borzasztó inség és nyomor szalmazsákjain.

* * *

Modrit egy gazdag göböly kereskedő-bánatos özvegye csábitá el: titokban rettentően hizik, és kávéhoz is fontonkint mártogatja a hó fehér és jéghideg szalonna-stúfákat.

* * *

Sapudlit kifáraszták a szerelem örömei és fájdalmai . . nem találja nyugtát sem óltáron kül, sem a törvény karjai között . . . hajdani boldog magányába vonul, bünbánási hitben naponkint egy egy obsitost ingyen kiberetvál, és egy fidélis nemzeti papagályt (az az: szajkót) szomoru taktussal oktat azon nótára:

„A szerelem a szerelem
„A szerelém sötét verem. sat.

* * *

Pia keservében naponta kétszer is templomoz, s oda és vissza egy morva strázsamester osztja vele az utazás fáradalmait.

* * *

Harpia minden udvarlóját lenyelvelé a szerelem szinpadáról . . . sokáig árván éldegélt, . . . végre fülön csipett egy uzsorást, kibe százankint tömi a tejfeles burgonyát . . . azt ugyan a quártélyból ki nem beszéli.

* * *

Anarchiát trágikai hösnövé ingerelte a csalékony szerelem, meg akará magát a hűtlen férfi nemem boszulni, . . . és egy ábrándos estén, a sápadt hold reszketeg sugárinál mérget vön, . . . hanem egy ravasz patikás

kegyetlensége miatt jelenleg is él és uralkodik, . . .
meg megpirulva a mérgek hatásán és spéciésein.

* * *

Bömbö Saul fel sem veszi a családi csapásokat ;
. . . kezét fogott a 19-dik század philosophiájával ; . . .
hét nyelvű rekedt gégén politizál, . . . és rettentőket
iszik mint egy szomjas gödény.

EGY ÉJ A TÁTRAI BARLANGBAN.

Magyarország északkeleti határszélein, . . . ott, hol az orkánok nagyapja, még csak mint szellőske fütyörészget, . . . sötét ős erdőzet homlokán, kopasz bérczormok fényledeznek.

A magyar és lengyel nemzet felhőket verdeső szirtlánczolat által választatik honuk határinál egymástól.

A magyar rónát ölelő lengyel határvidék gyönyörű látványzatot nyújt.

Keletről a tátrai havasok szirtfelhője kékellik.

Völgyein sugár fenyőtábor örökzöldje virul.

Gránit ormairól fénylő hóporzikás jégoszlopok emelkednek.

Fölöttük mérges orkán üvölt, melynek hideg szávara, utközben már jéggyönggyé dermednek a harmatkönyei.

Felhőiben haldokolva születnek a villámok ; és a himes szivárvány, északi fénybiborrá pirosul égálgának zordon fuvalmitól.

Délnek pázsitszőnyeges rónatér terjengeti szabad szárnyait.

Nyilt, őszinte tekintetű, mint az öngyőzelem embere; s egyszerű, mint a valódi nagyság.

Isten kedélyes gondolatának gyönyörű fejleménye.

Nyugat felől, egymással vigan fecsegő csermelyek moraja viszhangoz.

Békés közelben sietnek ösztönszerű céljokhoz a nyugtalan hullámkák.

Rengeteg szélvesze, vagy omló záporok által olykor olykor megriasztva, testvéri karok közt vándorlanak csendszerető rónák nyugalmas ölére.

Ez ábrándgazdag vidéken, szeszélyes alakokban mutatkozik a természet vadregényes játékzata.

A Táttra-bérczektől délnyugatnak terjedő hegylán-czolat, merész ivhajlatra kanyarul, s testvértársitól elválva, védbástyául szolgál az ölébe sötétlő óriás rengetegnek.

Rovátkos szirtormozata rideg, zajtalan. Hervatag növényzete közöl élettelen túskebokor inog, mellyről egy két árva keselyű hunyorgat néha néha az ébredező nap szemébe.

A köralaku sziklatömeg benső meredekjén, porladó váromlékből sohajtoz az enyészet szellője.

Sivatag rejtekeit, a halált vijjogó kuvik félelmesen kerülgeti; és zörömpös boltozatát az özvegy denevér is, csak bátor udvarlója kíséretében látogatja.

Csillagtalán éj borong a regényes táj fölött.

Halvány felhőfátyolzat alatt uszkál a teli hold. Nyugtalan magaviseletén látszik, hogy ismét szerelmes, . . . és szerelmében tán beteg is, mert nagyon sápadt.

Vajjon hol és kibe szerelmes?

Csillagunkon választott-e magának valami markos ideált, . . . vagy az aranyló bárány föllegcsék özvegy tündérivel kokettiroz? . . . nem tudni, . . . mert szemein elpilláznák az epedő sugarak.

A szirtoldalban eső váromladék goth építkezési szilárd iskolára mutat.

Nagyszerű romai, hosszú századoknak kor és csataviharaival küzdhetnek, mert enyészetük sirjánál is fénylők és nemesek maradtak, mint a valódi szépség haldokló vonalmai.

Védkörnyezettel már a természet gazdagon megajándékozta. . . Belalkata, harc és béke szükségletéhez idomították; . . . bástyái pedig oly művészi erővel illesztvék egybe, hogy gránit maradványai hamarabb elporlának, mint az őket összekapcsoló ragaszvegyíték.

Csillogó termei; a fénycsarnokok; büszke citadel-lák, s a szellős erkélyek: romba dőltek.

Dóriai pompás oszlopszatin árva fűszálak inganak.

Pánczélok, koplyák, kelevézek helyein, erdei porlinka zöldell; . . . s pazar ragyogványu hölgytermeinek fénypadlatán, (mintha félne a hajdani nagyságtól), . . . lopva kúszik a hitvány bogáncskóró.

A kietlen köhalmaz nyugati oldalán egyedül magaslik még a disztorony-omladék.

Fedőtlen kúpján vadbabér és ifju zöld folyondár ölelkezik; s az ivvé fonódott hajlékony növényzeten, tarka pettyes gyíkocskák futkorásznak.

A várrmok alatti magányüregek, titkos járatok beomolnák.

Hajdani létezésük a föld némi süppedésein látható, miket tányérlevelű lapuindák, szörtövises szeder-

tyük; és buzogányos bürökbokrok, gondosan takar-
gatnak.

A disztorony földszintjéből, kettős ki- s bejárati
hely vehető észre.

Egyik alig féllábnyi szűk nyíláson hegyek fölé
ásit.

Aránytalanul magas és keskeny.

Ajtófoglalványi egyetlen vörös gránitból faragvák.

Rajtuk egyiptomi siríratszerű czirádák tarkálnak.

A másik ajtó-jelzet széles és alacsony.

Délnyugatnak fekszik. Alján bevölgyezett csigalép-
csőrom vesztegel, csokros penészvirágtól elborítva.

Többi része a rengeteg alá vész, melyet, egymás-
ba sodródott ágindázat, és levelekkel oly óvatosan
árnyékol különféle bokor- és növényfaj, hogy nyomo-
zásra igényt nem enged, pedig a sűrű csalitok váratlan
valamit rejtegetnek.

A megszakadtnak vélt csigalépcsőzet tovább vezet a
rengeteg alá, s hozzája egy vén cserfa odujából juthatni.
Az öreg cserapó reves öble csipke és galagonya su-
darkákkal természetileg oly tömötten van beágazva,
hogy az öbölbe nyugvó szikladarab miattuk ki nem pil-
lanthat.

Ha már idáig fáradtunk, föl kell gördítünk a kö-
vet, hátha alant olyasmit láthat az ember, mit fent hiá-
ban keresgetne.

A sziklazár fölpattan.

Pár ölnyire tekergődzik, már csak a keskeny csi-
galépcsőzet, melynek félbeszakadtával barlangtorkolat-
nál vagyunk.

E földalatti nyilat, nagyszerű népvándorlatokra látszik számitva lenni, mert ott, hol a kor hatalma által meg nem rongáltaték, jelenleg is több egymás melletti személyre elég tág és kényelmes.

Légfolyama változékony. Némely helyein csipős szélörvény kanyarg.

Másutt rekkenő hőség ömlik el sötét falai közt.

Tovább haladva, szűk sikátorra keskenyül a barlang.

Görnyedve csuszhat az ember.

Az út sikamlós.

Pillés nedv szivárog a sziklafalokról.

Itt egy kerekmeteszű nyíláson át homálylik a felvilág.

Hegyes fenyülevelkék haragos zöldje, villogó árnyacskát vet a barlang izzadó útaira.

Az alvilági sircsendet tompa zúgás élénkíti.

A lég megnyirkosul.

Kristálytisza patak kigyószik át a természet ezen bájos teremén.

Hangja csengő, mint az angyalkák hajnaléneke.

Habmenete: gyöngéden röpkedő ezüst szalag.

Talap tükrözete átlátszó, mint a szerelmes tündérszüz kebelkéje.

Az ábrándosan morajzó csermely tövénél, megszélesül a barlangöböl; . . . homlokzata ivökké gömbörrül; . . . a fojtógőz eloszlik; . . . levegője ritkul, és szabad körzete, ó-Itália költői alakzatú lovag termeire emlékeztet.

Néhány lépetnyi haladás után, a szeszélyes alakú földterem oly alacsony és keskeny sikátorra zsugorol, hogy sötét medrében egyes lény is csak guggolva botorkázhat.

A nyers köfalazat között finom résecskéket villogtat egy könnyedén oda illesztett szirthasáb, melyeken át most lobogó, majd el-elhaló fényszikrák csilámlanak.

A falazat szírtrekesze, ha félre löketik: oválmetszetű földtermet láttat.

Jelenleg a barlangöblözetben fényhullámok kerin-
genek.

Porhanyós ágakba vésett odúcskákból természetes fáklyák nyelven fénye sziporkál.

Tűzcillagokkal áttört füstjeik, a terem boltozatán levő szűk nyílás fölé kanyargva, itt-ott ködszerű fölle-
ges alakban hömpölygenek.

E barlangterem különben pusztaság s kietlen, mint-
egy üres gondolat. Hűs öblében, alvilági eszmecsirákat
fogamzik a lélek; . . . s rejtélyes börtöne szélsőkéig va-
dult világgyűlölet- s üldözetnek szolgálhat menedékül.

A sivatag földöblében mélységes csend honol.

Átható párázatot örvénylik a nyirkos lég, melytől
hamvadva üszköllenek a fáklyalobogványok.

A foszlatag fáklyafény néhány alak fölé veti al-
konyodó világát, kik különféle fekvésben csoportoznak
a barlang területén.

Izmos csertörzsökből rögtönzött zselyeszéken te-
kintélyes egyéniség heverész.

Széles vállalai a cserülönke karhatárain túlcsapo-
ganak.

Kerekded arcát tömött deres szakál övedzi, mely-
lyel egybefonódott bajusz szárnyazata, függeteg szőr-
szálakkal ernyőzi vékonydad ajkain a dacz- és bánat-
vonalmakat.

Domboru melle fokontint nyugtalanabb hévvel e-

melkedik, s határozott jellemű tüztekinettel mélyed az átellenében függő fáklyalobogványba.

Hármas fütty hasítja át a barlangi sírcsendet.

A titkos falazat közöl csattogva gömbörül alá a szögletes sziklarekesz; . . . fris léghuzat omlik be a résezeten; . . . új életre fejlík a fáklyák hamvadó világa, s egy szilaj tekintetű rémült alak rohan inkább, mint érkezik az alvilág ezen ószerű csarnokába.

A barlang heverő népsége föl pattan; kiki fegyverre kap, s feszült figyelemmel állják körül az érkezettet.

Egyedül a föntebb leirt tekintélyes férfiu marad nyugodtan kényelmes üldéjén. Karjai most is egybefonvák, s egy eszmén vagy tárgyon látszik merengeni, észre is alig véve az újdön érkezett vendéget.

— Ki az? mi baj? — szól végre átható parancshangon az ábrándiból fölriasztatott főnök, . . . s dörgő szózatának viszhangja egy egy bujdosó morajkává hólyagzott a barlang-öblözetben.

— Szólj már te szárnyatlan kuvik! — rivalga egy fényellő arczu betyár, olyat suhintva idegindás tenyerével az érkezett balvállára, melylyel egy patkószeget kétgarasossá lehetett volna lapítani.

— Csak ki vele mit hoztál, . . . ne tátogj mint a haldokló csuka! — kurjant felé egy sugár haramia, megvillantván feje fölött pirosnyelű baltáját.

— Meneküljön kiki a hova s merre tud: rengetegünk körítve van katonasággal; annyi a szuronyos üldöző, hogy minden egyes tölgy atakra három esik közülünk, dadogá az érkezett, kövér verítékcseppeket törölgetve homlokáról.

— Hát ez az, miért halálmadárrá ijedtél? gunyo-

lá egy bátorszemü nyalka süheder, büszkén reá csapintva lenéző tekintetét.

— Jobb, hogy visszamégy sz ecsém oda, honnan jöttél!

— Efféle gyáva hírekkel szeretődöt ámítsd banyakorában!

— Szégyeld magad, hogy valaha honvédfegyver üté markodat!

— Bizony bizony Kontyó fiam soh'se hittem volna, hogy ébren is nyúlpecsenyéről álmodozol. . . .

Ilynemü ötlet, élcz és megjegyzés által ébrítették Kontyóban a szunnyatag bátorság.

— Ám ti lássátok, ha szavamnak nem hisztek! — folytatá Kontyó ijelméből fölüdülve. — Hogy a magam árnyékától egykönnyen meg nem reszketek, annak veletek s köztetek nem egyszer adtam tanujelét, hanem annyi, s oly vakitón villogó aczélsugárnak gyalog és egyetlen árva pisztolylyal ellenszegülni. . . .

— El vagyunk tehát árulva, menhelyünk, e biztos rejtély fölfedezve: mondá még mindig nyugalmas lélekállapotból a társulat főnöke.

— Annyi czirkáló üldözött engem kapitány uram, hogy ha fecske lettem volna is elcsipnek, hacsak ismeretes sziklarepedésünknél meg nem lippenek, honnan aztán átkuszhaték azon szilcserje közé, mely barlangunk titkos bejáratát elbokrosítja. Huh! most is hátamon borsódzik az „utána“kiáltat.

— Oly kínos fáradalmak után, még itt, az alvilági biztos rejtekben sem nyughatom tehát, — mond elborulva a kapitány. — Ám legyen. Nemes védhetesemül mindent, mi férfias erőtől igényelhető, megkísér-

ték. Nem sikerült. Jer tehát védsegédemül hitemmel egygyéolvadt, de soha nem használt sorshatalom!

— Hé legények, mit Kontyó beszél, való. Ő nektek tán igen, de előttem nem tréfál! Oktalan vakmerőségnek jelenleg sem helye, sem ideje. Ki tudja, mily ármány forrhat, túlnyomó erővel párosultan ellenünk? készüljön mindenki. A délnyugati résezet, mely éji kis bejáratunkul szolgált, azonnal bekövezendő.

— Ne hiszen kapitány uram ennek az eleven árnyéknak.

— Kár a szaván elindulni, hátha most is hamisan csahol, mint. . . .

— Mint minap, midőn egy szellő-ingatta kökénybokrot egész tuczet lovas pandurnak nézett.

— Fogadom, hogy ma sem látott többet egy repülő mókusnál.

— Legföljebb valami éhes vadmacska villogását tekinté szuronyhegynek — végzébe a kétkedő legénység tréfás megjegyzéseit, egy keresztbe hasított orrú bandita, éles hahotát röhögve vigyorgó társaihoz. Kontyó mindezekre mitsem felel, aggálya fokonkint kifejezőbb, s a kapitány fülébe sug.

— Mindenki engedelmeskedjék! . . . azonnal munkára! . . . parancsolom — dörgé a főnök, termettekin-kélyt mérve parancsához, melyből csatai büszke hajdánának hü képlete sugárzott.

A szövetségi törvényekhez különben hü legénység, ismervén főnökük határozott jellemét; a makacs fegyelmet, föltétlen bizalmat és hódolmányt, melylyel nekie rendítllenül le voltak kötelezve: pillanatig sem késett beváltani a szigoru rendelvényt.

Belátva főnökük szilárd szándokát, mint forgósziel

csaptak vállalatukhoz a tevékeny bajtársak; s néhány pillanat alatt, erős védbástyává falaztaték a délnyugati barlangrésezet.

— Na üldér komék! most már jöhettek.

— Sziklasajtot harapni.

— Vagy gránitsucot szerezni halotti párnául.

— Szabad választás! — viszhangozá egy rőthaju haramia suhancz, mérges imával kísérve a rés közé nyomított utolsó szikladarabot.

— Ejnye a ki áldása van, be nehéz egy munka volt!

— Bizony Gargó komám fige fattyunak is kell ám annak lenni, a ki ezt a vadbástyát szétaprózza.

— Nem sok ember falatoz ily nyomaték alól töltött káposztát.

— Még a kassai futásnál sem izzadtam így neki.

— Majd torkodra verem ezt a savanyu emléket te sehonnai, — mond az izzadónak egy kajla bajuszu zömök rabló, kinek pofáján keresztmetszetekben andalgott a csatai öreg a b c.

Csak Bomba di Falanzio olasz építész merenghete oly büszkén a bevégzett Dogé palota műremekénél, mint e fiatal Abellinók rögtönzött művészetök előtt.

Összefont karokkal, még egyszer kevélyen művökre pillantván, az ellenszegülési tehetlenség utógondolatával visszasiettek a barlangterembe, veritékes fájdalomukat mihamarább kinyugvandók.

Az éj kiterjeszté sötét szárnyait a még sötétebb barlang fölé.

A felvilágban nyugalom honol.

Síri csend uralg a föld bünös ürén. Csak a hullámozva lobogcsáló fáklyák hamvatag kanócza perczeg,

s a vétket és erényt egygyé tündérítő álom karjaiban néhány fáradt haramia horkolhat.

— Pszt! alszol Kesely — susog egy éber haramia, szomszédjához, ki odvas büktörzsen oly jóízűn bölíngatott, mintha kleopátrai hattyu pelyheken hevert volna.

— Héj Czobák pajti dehogy alszom, dehogy alszom! okát nem értem, de oly nyugtalan vagyok, mint-ha csalánt ültettek volna bőröm alá.

— Pedig te fogadásból egyszer mindnyájunkat lealudtál.

— Nem tom' most mi bajom: pediglen máskor a részeg murmutinnal is versenyt szundikálok. . . .

— Magam se rugintok ma álmomban úgy, mint szoktam, a csillagokhoz, mormog ásítva Kesely, hanyat csapva magát egy sápadt szür boglyos kebelébe.

— Szólj ha nem alszol öcsém, mert ébren hallgatva megörülök.

— Jó éjszakát!

Huzamos időszak.

A fáklyák szemfénye már csak alig pislog. Fokonkint sötétül, mintha ördögök czikáznának a barlangi légkörben.

— Ejnye be soká virad!

— Tán kitört egyik lába az éjnek.

— Aligha nem, hogy mégsem bir belovagolni hajnal kisasszonyhoz — évődnek egymással az álmatlan haramiák.

— Ne morogj hát oly hangosan Kupó bátya, mert úgy fültövön csókollak, hogy megsüketülsz belé! — szól egyik szomszéd a másikhoz.

— Ép ezt akarám neked mondani én is.

— De hát mi az ördög lehet az, mintha méhek döngénének?

— Én azt hittem, hogy te hortyogsz.

— Hiszen én meg téged gondoltalak, mert minap is oly iszonyut horkantál mellettem, hogy azonnal meg-lódult tőle a zápfogam.

— Na fiúk, úgy hát nem tréfa.

— Csitt! . . . halljátok, a zszibongás mindig élén-
kedik.

— Felköltöm a kapitányt, mond egy pelyhedző
gyerkőcze, figyelmesen fülelgetvén a növekedő morajt.

— Soh' se háborgasd biz ökemét édes Czupikám!

— Kár volna ily semmiségért úgy is rövid álmá-
ból fölverni — felelék edzett alakzatu társai a szöke
gyermeknek, ki sejtelmes nyugtalansággal, most a fa-
lazott résezet, majd a kapitány nyughelye felé tekint-
gete.

A moraj növekszik; hangzavar zszibong; fegyverek
csörrenése hallik; kövekről visszapattogó tompa nesz
döbörg; s a romboló szerek közel nyikorgása már töb-
bé nem tagadható.

— Kapitány, kapitány baj van! kiáltanak talpra u-
gorva a félálmos legények; s kiáltásaik összezügtanak
a külső zaj robajával.

A rohanati zugó dörgelmek alatt meg-meginganak
már a barlangrést elfalazó sziklatorlaszok; a támadó tö-
meg megrekedt lármája beharsan az alvilág éjelébe s
reszketeg viszhangot idéz a keskeny rejteköblökre ki-
gyózdó alagút távolából.

— Legények! itt az ellen túlnyomólag mutatkozik.
A bátor küzdelem próbatéte, néhánynek tán százak el-

lenében: oktalan lépés lenne. Halljuk meg az okosság szavát. Térjünk szét a barlang elágazó öbleibe. Ha veszély közelg: szokott jeladásra mindenki közelemben teremjen.

Testben lélekben nyugodt kapitányuk szava és vezérlete alatt a barlang rejtelmes aknáiba szétoszlangának az üldözött menekvők.

— Öcsém Fidéلكi! — mond a kapitány egy convulsiv arczidegű legényhez — te ezermester vagy, s búban és örömek közt hű czimbora maradtál. Jelenleg fölöttünk terhes veszély lebeg, sorsunk Isten kezében. Közölünk neked, egyedül teneked kell menekülnöd. Szólni akarsz, tudom, hogy nem egy könnyen hagyod veszély idején társaidat. Hanem én kérlek, én, kinek helyzete köztetek legiszonyubb. Szabadulj azonnal, keresd föl imádott nőmet, egyetlen kedves fiacskámat. Add át nekik e gyűrűt, e csókot, e forró üdvözetet. Siess, perczeink lehet, hogy számítvák. Ép jellemedre bizom véghagyományom. Isten veled! Isten enyémeikkel!

Hosszas és kínos tekervények közt kijutván Fidéلكi a felvilágba, . . . hős csatafőnöke fájdalomát az illető keblekbe öntendő, fut, fárad, bujdokol; most mint néma, majd mint tébolyodott útax, mig végre föltalálja a gyászcsaládat, mely a férji s apai szent-küldeményt, lángolón lelkébe és kebléhez ölelé.

A rézeset romboltán lankadoznak az ellenerők.

Megroncsolt törönczök helyett uj eszközök; . . . alélt erőkre fris kezek; . . . s a kitartás diadalt biztosította. Az ellenvezértől egy merész ötlet, . . . s a barlangrés sziklabástyája beroppan, . . . s rajta át bezúdul az üldöző tömeg.

A bedöntött résdugancson át, ébredező hajnalsugárkák lövelnek az éjbarna alvilági terembe, sejtetni engedve a füstölgő fáklyaüszkökről: hogy közöttük néhány percz előtt még emberi lények időzhettek.

— Utánok rögtön, . . parancslá a benyomult katonaság vezére, — még messzire nem szökhettek.

— A szétszórt holmikon szinte látszik sietésök nyoma — jegyzé meg egy pityke pánczélú megyei szaglár.

— Szuronyszegezve indulj! . . vigyázz! — vezénylé a főnök embereit, kik csak egyenkint, és gyakran guggolva hatolhatnak a barlang-ösvényeken.

— Halt! — mintha valami tompa zugást hallanék — szóla a vezér.

Csend.

A távolban fecserésző moraj, emberi susogáshoz hasonlít.

— Ott vannak. . . .

— Arra tartunk — suttogák az olajszin arcú vitézek, mohón szomjazva az üldözet eredményét.

— Kár lenne a felé a csalogató hang felé fáradni, . . nem egyéb az, mint a barlangon átvonuló patak csevegése — jegyzé meg egy cigányhalfejú egyéniség, kinek júdási arcvonalmain, árulói jelleg sántikált.

— Sose csavarogjanak messze katona uramék! . . a haramiák nem szoktak e csermelyen túl kóborogni — monda a másik civil vezető, balszeme minden hunyorával kettéharapva egyegy emberi érzelmet.

— Igazad van Pisla, a forrás felé nem mehettek, az nem az ő utjok; . . e tájt kell lenniök.

— Persze hogy igen — felelt czimborájának a hunyorgó Pisla — hadd tekintsek csak körül.

Baltenyere alatt szétnéz.

— Jó helyt vagyunk; . . itt van az ugynevezett „barlang-czerkó” melynek annyi zegezuga szakad egyik járatból a másikba, mintha vállatónak csinálták volna.

— Előre! . . vezessetek! . . szóla a katonafőnök az illetőknek.

— Menj hát elől Breke . . te igen jól tudod itt a járást.

— Inkább te indulhatsz Pisla sógor . . ki ismerné ezt a buvókát, ha te nem? . . a ki innen kerültél a megyei egyesbe.

— Szó nélkül egyik ide, másik oda . . monda a vezér, kétfelé lökvén a két jó madarat.

Pisla és Breke ellenirányban mendegélnék
Nyomukban katonaság száguldoz.

Közöttük ittott csendbiztosok kivont kardokkal.

— Pisla sógor! a sípról meg ne feledkezzél.

— Szólj ha agyoncsapnak Breke — vigasztalák egymást a kémlelő vezetők.

Ó századok hadjárata és üldözöttei után is számtalan földfurkálatok maradván e barlangban temetlenül, . . a haramia kergenczek sokáig hasztalan kóválygottak.

Az ellenirányra indult vezetők gyakran ugyanazon ponton találkoztak, melyen eltávoznak.

A katonaság mormogni kezd.

A vezetők nyugtalankodnak.

Maga a főnök sem épen türelmetlen.

A barlang számtalan iasfias földketreczeiben meg-sokalván már bolyongtatni kíséroi ket, a vezetők vissza akartanak fordulni, üldöz teiket más irányban nyomozandók, midő n éles sikoltás zavarja meg a hallgatag alvi-

lágot, mely bágyadozva el-elhaló morajkákat költ a barlang öbleiben.

E vészhang a hű Fidélkitől eredt, ki rengetegbe vezető zápor szakadékon át menekvendő, szerencsésen felkészött a vihar-kéményen, . . csak még egyetlen kapasz-roham, . . . s a vakmerő posta felvilágra jut.

Hű Fidélki megy mendegél a kaeskarings záporomlányon fölfelé; . . kezei vért serkednek; . . égő arca veritékködözetben hajnallik; . . öltönye Ádám apánk-féle figelevéllé rongyosítva, . . s ő még sem lankad, . . mert utána hű czimborák emléke, előtte nemes czélvágy az erkölcsi pályabér.

Már a sugár fenyűk nyers illatát élvezi; . . madar-kák csicsergése morajzik füleiben; . . bágyadt szemei-re halvány sugárlatot lövell a felvilági fény. Rugékony kuszhatás végett most tagjait összezsugorítja, . . föl-pattan, . . s rugpontúl növénybokorba markol.

A keményen átmarkolt bokor nagyot rettsen, . . tövestül kiszakad, s Fidélkivel alázuhan.

Breke hirtelen sipjába fú.

Ugyanekkor hármass futty üvölt egy közel rejtekből.

Védhelyeiket elhagyva, egymásnak hátat vetnek a fölfedezett menekvők.

— Szuronyt szegezz! . . parancslá a főnök katonáinak.

A felbőszült haramiák négyszöget képezve védálásra szoritkoznak.

Harcziasan vívatik a barlangi csata.

Csillagfejű rézbuzgányok csattognak szuronyok közt, és koponyákon.

Opálköves handzsár-él villan meg a homályló ö-

bölben; . . kurta fogantyus török sivítnak az ellen fegyverére, . . s halálhoz köszörült baltafény tündököl az alvilág rekedt föllegében.

A haramiai dühös véderő elől hátrálni kezdenek a szuronyok.

— Előre! . . támadj! — rivalg legényire a katonafőnök.

— Védd magad!

— Szabadság vagy halál!

— Átok reá, ki megadja magát, . . ordítanak az átlekesült üldözöttek.

A kétségbeesett diadal hatalma hol egyik, hol másik félhez billen.

A tulnyomó szuronyerő azonban győzedelmeskedik, . . s hosszas és elszánt küzdelem után véreben hever a hős haramiacsoport.

A banda vezére áll még egyedül; . . s körötte vitézül elesett társainak teshalmain, lankadatlanul védkedik.

Arczkifejezése, komoly rideg jellemet ölt. Ajkai körül határozottság nyugodt vonalma honol, . . s tűzszeleiből megszokott csatagyőzelmek lelkesült sugára világlik.

— A ki legény köztetek, élve tegye rabommá e vad állatot — kiálta a főnök katonáinak.

Jutalom és buzdítás sokszorozott küzdelmi merényt önt a támadókba.

Most már nem élet ellen, . . hanem mellett foly a véres viadal.

Ármány erővel szövetkezik.

Mind hiában.

A haramia vezér, mint egy ókori szellemóriás le-
küzdhetlen.

Ajkai közt ketté törött handsáracszél, .. jobbja-
ban vérpettyes görbe szablya, .. s támadói közé iszo-
nyu dühvel szórja a halálos csapásokat.

— Félre ti gyávák — rivalg embereire a katona
csapat vezére, .. e férfiú lovagias küzdelmet érdemel.

— Ha nyílt csatában nem állhaték veled szem-
közt, .. szól a rablók főnöke — üdvözlek e mostoha
perczekben is.

A támadó csoport félrevonul.

A két ellenvezér összecsap.

Kardjaikról szikrák pattogzanak a barlanghomály-
latban.

Most egy ügyes kanyarvágás, .. s a rablóvezér
bal mellén könnyü sebet kap.

— Véd magad derék katona, .. ha elestem,
győződjél meg, hogy figyelmedet megérdemlém —
szól a haramiafőnök.

Félkört járva, újlag keményen összecsapnak.

A már többekkel, .. s rég küzdő haramia vezér
karja hanyatlik; .. sűrűn serkedező vérzetében erőtle-
nül, .. s végerejét egy hatalmas vágásban központo-
sitja, melylyel ellene homlokán szörnyet sujt.

A két vivó egy perczet használ.

A katonafőnök, ellene bal mellén az első szúrat
helyét találja, .. vítésra egyensúlyt veszít; .. idegze-
tében megrengül; .. s összeomlik.

A katonaság összenéz, mintha mindenik a másik
lelkébe akarná e ritka jelenést beolvasztani.

A merész és makacs jellemű rablók hulláin, még

Pisla és Breke uraimék is némi lélekrázkódást érzetenek.

— Ily győzelmet csak ellenemnek kívánok —
mond sziszegve egy koponyán hasított vitéz.

— Majd öt annyi veszteség — szól egy fejetlen
kezü csendbiztos, halott társait számitgatva.

— Még tán tisztességesebb volna úgy halni mint
ezek, . . . mint így élni, mint mi — sohajt a két divat-
polgár egymáshoz.

